

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
 MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
 A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNOK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
 SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
 M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
 M. KIR. POSTAFŐMÉRNOK.

Harc az átmenő távbeszélő forgalomért.

Irta: DR. HAVAS FERENC. m. kir. postatanácsos.

La lutte pour le trafic téléphonique de transit. Par le Dr. François Havas, conseiller des postes. L'auteur faisant connaître l'état actuel des réseaux téléphoniques des Administrations de l'Europe centrale et du proche Orient expose l'effort actuel des Administrations, ayant pour but d'augmenter le trafic téléphonique international de transit autant que possible. A son avis cet effort est imputable en partie à la crise économique mondiale, qui a résulté la diminution du trafic intérieur et terminal des Pays et aussi à la politique financière des Etats, désirant gagner des devises étrangères.

A középeurópai államok az elmúlt tíz év alatt igen kifejlett távbeszélő kábelhálózatot létesítettek, egyrészt azért, hogy a világháború éveit követő meglehetősen élénk gazdasági élet számára a belföldi és nemzetközi távbeszélőforgalom lebonyolítását a lehető legjobbá tegyék, másrészt pedig azért, hogy majdan a közeli és távoli kelet országaival meginduló távbeszélőforgalom számára is teljes felkészültséggel tudjanak rendelkezésre állani.

Ettől az elgondolástól vezetve Németország lázas gyorsasággal egyenesen impozáns sűrűségű távkábelhálózatot létesített, mely kétségen kívül úgy a belföldi, mint a vég- és átmenő nemzetközi távbeszélő forgalom beszélgetéseit még a néhány év előtti gazdasági fellendülés korában is minden nehézség nélkül fel tudta venni s a német birodalmi posta számára tekintélyes bevételeket biztosított. Távkábel hálózatuknak ezzel a legtöbb más államot megelőző megépítésével a németek elérték azt, hogy még oly viszonylatokban is, melyekben a Németországon át vezető út nem volt a legrövidebb, a forgalmi berendezések kiváló volta miatt rajtuk keresztül bonyolították le a beszélgetéseket. Ilyen volt a helyzet pl. a baltitengeri államok, Lengyelország és a délkeleti európai államok közti, továbbá a délkelet

európai államok és Anglia közti távbeszélő forgalomban, mely viszonylatokban nem a Lengyel—Csehszlovákia—Magyarország-on, illetőleg a Svájc—Franciaország-on át vezető legrövidebb útirányon át bonyolították le az érdekelt végállamok forgalmukat, hanem Németországon át.

A németekéhez hasonló elgondolás vezette a magyar postaigazgatást is akkor, amikor elhatározta a Budapest—Bécs, valamint Budapest—Szeged közti nagy befogadóképességű távbeszélő távkábelék építését. E kábelekkel nemcsak az akkoriban igen élénk belföldi távbeszélő forgalmunk számára kívántunk kitűnő s a legjobb érthetőséget biztosító, valamint az időjárás behatásaitól független áramköröket rendelkezésre bocsátani, hanem a Magyarországon át a kelet és dél felé irányuló távbeszélőforgalom jövődi kifejlődésével is számoltunk s a jövőben felmerülhető igényekkel szemben igyekeztünk teljes forgalmi felkészültséggel rendelkezésre állani.

Ausztria ugyancsak hatalmas erőfeszítéseket tett a távkábel építkezés terén s megépítette a magyar határtól (Hegyeshalomtól) Bécsen át, a német Passauig, illetőleg a svájci Buchs-ig a távkábelt, valamint ugyancsak távkábelt létesített észak-déli irányban is Bécs és a csehszlovák Breclava (Lundenburg), valamint Bécs és az olasz Tarvisio, valamint Bécs és a jugoszláv határ közelében fekvő Wildon közt. Ausztria ezzel a hálózattal tehát bármely irányban kifejlődhető transit forgalommal szemben igen jól felkészült.

Ami a kelet felé való csatlakozás kérdését illeti, legrövidebb, legtermészetesebb s a területi alakulatok alkalmassága szempontjából is a legésszerűbbnek látszott, hogy a főútvonal a Budapest—Szeged kábel meghosszabbításaként Belgrádon—Sofián át vezessen Istambulba illetőleg Belgrádon—Szalonikin át Görögországba. A forgalom kvalitása szempontjából és tekintettel az esetleg rövidesen megindítható Európa—Egyiptom—India közti vezetékes távbeszélő forgalomra, legjobb lett volna e csatlakozásokat szintén távkábelbe fektetni. Az európai sajtó évekkel ezelőtt több cikkben foglalkozott is ezzel a nagyhorderejű kérdéssel s a tervezett megoldások ezt a keletre vivő nagytávolságú távbeszélőútát mind mint kábelben futó s Magyarországon—Jugoszlávián át haladó útvonalat vették számításba.

Jugoszláviában éveken át kísértett is ez a megoldási lehetőség. Az ottani kormánykörök kaptak is több érdekeltségtől a megfelelő megoldásra ajánlatokat, ám a döntés sokáig húzódott s mivel a jugoszláv kormány csak oly megoldást volt hajlandó elfogadni, mely a kábelt a vállalkozó cég által előlegezett pénzből építette volna meg, melyet Jugoszlávia csak a már üzembehelyezett kábel vezetékéből törlesztett volna, a dolog végül is megakadt, mert ilyen feltételek mellett nem akadt a nagy munkára vállalkozó.

Közben változott a helyzet a Balkánon. Romániában a távbeszélő társasági kezelésbe került s az amerikai International System érdekelt-ségébe tartozó román távbeszélő társaság, a „Societatea Anonima Romana de Telefoane“ nagy lendülettel vetette bele magát úgy a román belföldi, mint a nemzetközi összeköttetések kiépítésébe. Mivel a magántársasági üzletelv általában arra irányul, hogy legkisebb be-

fektetéssel a lehető legnagyobb hasznot biztosítsa magának, Romániában is a távbeszélő terén ez az elv volt az irányadó. Így a román távbeszélő társaság a helyközi összeköttetéseket lehetőleg a meglévő légvezetékek felhasználásával, illetőleg azoknak alacsony költséggel való kiegészítése és felfrissítése útján kívánta elérni. Kapóra jöttek a románoknak azok a kedvező gyakorlati tapasztalatok is, melyeket Északamerikában az International vállalatai a távbeszélő légvezetékek felhasználásával képzett magasfrekvenciás műáramkörökkel szereztek. Az új találmány lehetővé tette, hogy az e célra szolgáló különleges műszaki berendezés felszerelése útján a vezetékes alapáramkörök üzemének minden zavarása nélkül azokon az ú. n. többsatornás rendszer szerint műáramkör sorozatokat képezzenek, melyekkel az alapáramkörök számát ily módon meglehetősen sokszorozni s melyeken igen jó érthetőség mellett nagy távolságokat lehetett áthidalni.

A román távbeszélő társaság tehát ezt a rendszert használta fel nagytávolságú távbeszélő áramköreinek megépítésénél s ezzel egészen rövid idő alatt tekintélyes számú üzemképes nemzetközi áramkörhöz jutott. Bukarest ily módon már közvetlen távbeszélő összeköttetést teremtett magának Budapesttel (2 áramkör), Béccsel, Prágával, Belgráddal, Szófiával, Berlinnel és Páriszal.

A román távbeszélő így az Európa keletére irányuló távbeszélőforgalom közvetítése szempontjából Jugoszláviával szemben erős helyzeti előnyhöz jutott, amit még az is megerősített, hogy a bukaresti helyközi távbeszélő központot a román távbeszélő társaság zsinórerősítő váltóval is felszereltette, ami a beszélgetések érthetőségének fokozása szempontjából igen erősen esett latba. Jugoszláviának ezzel szemben egy év előtt még Belgrádban nem volt zsinórerősítő váltója s kis számú nemzetközi áramkörei, (még Belgrád—Szófia áramköre sem volt) műszaki szempontból is ugyancsak gyenge állapotban voltak, melyeken még Jugoszlávia európai végforgalmát is csak örökös zavarokkal küzdödvé lehetett rossz érthetőség és nagy késések mellett lebonyolítani, átmenőforgalomra pedig gondolni sem lehetett.

A nyugat- és északeurópai államoknak azonban szükségük volt a Bulgáriával, Görögországgal és Törökországgal való távbeszélőforgalomra s így ha azt nem lehetett megvalósítani a rövidebb jugoszláviai útirányon, megcsinálták a hosszabb Budapest—Bukarest irányban. Ily módon a közelmúltban úgy Magyarország, mint Románia igen tekintélyes átmenő távbeszélőforgalomhoz jutott, mert mondhatni, valamennyi nyugat- és északeurópai állam ezen az útvonalon bonyolította le Bulgáriával és Görögországgal távbeszélő forgalmát, sőt néhány hónap előtt, mikor Törökország is bekapcsolódott az európai forgalomba, a Törökországgal (Istanbulal) való forgalom is Budapest—Bukarest—Szófián át nyílt meg.

Erre aztán Jugoszlávia intéző körei is munkához láttak s hozzáfogtak az elvesztett forgalom visszaszerzéséhez. Terveiknek megvalósításánál a román távbeszélő társaság által már kipróbált rendszert vették át. Hozzáláttak a meglévő vezetékes áramkörök felhasználásával a magas frekvenciás műáramkörök képzéséhez. Belgrád helyközi központját pedig zsinórerősítő váltóval szerelték fel. Belgrád ily módon mondhatni rövid néhány hónap leforgása alatt közvetlen

távbeszélő összeköttetést teremtett magának Béccsel, Berlinnel, Szófiával és Istanbulal, ami nem mondható csekély eredménynek.

A Páris körüli békeszerződések által megállapított új országhatárok sajnos Jugoszlávia számára a nyugati országokkal való távbeszélő forgalom megnyitását oly útvonalak felhasználásával is megvalósíthatóvá tették, melyek Magyarországnak a forgalomból való kikapcsolását eredményezték. Horvátországnak Jugoszláviához történt csatolása ugyanis Jugoszláviát és Ausztriát szomszédos országokká tette, ami a Belgrád és Bécs közti távbeszélő forgalomnak Zágráb—Wildon-on át való irányítását is lehetővé tette, viszont az erre haladó légvezetékes áramkörök felhasználásával képzett műáramkörök útján ezen az iránynyomon az összeköttetések szaporítását is megvalósíthatóvá tette.

A jugoszláv postaigazgatás ezt a kínálkozó lehetőséget fel is használta s már annak idején, amikor még távkábelépítési tervekkel foglalkozott, a kábelcsatlakozást nemcsak Szeged—Budapest felé, hanem Zágráb—Wildon felé is ki akarta építeni. A műáramkörös vonalfejlesztési program tehát ugyancsak ennek az elvnek megfelelően valósult meg Jugoszláviában. Túlzás volna, ha azt állítanók, hogy ez a vonalfejlesztési politika Magyarország forgalmi érdekei ellen irányul, mert hiszen Jugoszlávia áramköreit a jelzett módon nemcsak Ausztria, hanem Magyarország felé, vagyis a Belgrád—Szeged—Budapest irányban is szaporította. Sőt külön ki kell emelnünk, hogy pld. Budapesten és Szegeden át még Bécs—Belgrád áramkört is helyeztek üzembe, az egyik Belgrád—Berlin áramkört pedig Ausztria elkerülésével Prága—Pozsony—Budapest—Szeged iránynyomon létesítették. Ezzel szemben mégis tény az, hogy a Bécs—Zágráb—Belgrád, valamint a Berlin—Zágráb—Belgrád via Wildon vezető távbeszélő összeköttetések létesítése Magyarországra nem voltak előnyösek, mert a nyugateurópai országoknak, sőt már Ausztriának is Jugoszláviával s a föle keletre és délre fekvő országokkal való távbeszélő forgalmában, mely azelőtt Magyarországon — és pedig részben via Magyarország—Jugoszlávia, részben via Magyarország—Románia bonyolított le — a via Ausztria—Jugoszlávia útirányt tette meg rendes úttá. Tekintettel ugyanis arra, hogy ily módon ezekben a viszonylatokban Magyarország kiesése folytán eggyel kevesebb lett az átmenő országok száma, ha nem is sokkal, de mégis olcsóbbodott a díj, ami az osztrák—jugoszláv útirányt a régi úttal szemben rendes úttá tette s az azelőtti magyar—jugoszláv, valamint magyar—román útirányt a legtöbb esetben ú. n. segédúttá (voie de secours) fokozta le.

Magyarország kedvezőtlen új országhatárai ugyancsak ilyen megkerülési lehetőséget nyújtottak a Csehszlovákia és Románia közti viszonylatban, mert e két ország az elcsatolt magyar Felvidék révén ugyancsak szomszédtságba került egymással. A csehszlovák igazgatás és a román távbeszélő társaság fel is használta ezt a kínálkozó lehetőséget s ugyancsak magas frekvenciás műáramkörös megoldással Kásán át megépítette a közvetlen Prága—Bukarest távbeszélő összeköttetést, melyet nemcsak Csehszlovákia és Románia egymásközti végforgalmában hasznosítanak, hanem még átmenő távbeszélőforgalmat is tudnak rá szerezni. Így legújabbán már a belga-román és a német-

alföldi-román távbeszélőforgalom is erre a közvetlen Prága—Bukarest áramkörre terelődött, ami ismét csak Magyarország átmenő távbeszélő-forgalmának jelentett veszteséget.

Az osztrák—jugoszláv, valamint a csehszlovák—román megkerülő áramkörök léte természetesen nem jelenti azt, hogy az ezeken, mint rendes úton lebonyolítható távbeszélő viszonylatok beszélgetései bennünket minden esetben el is kerülnek, mert amint azt tudjuk, ezeken a légvezetékek segélyével létesített műáramkörökön a forgalom lebonyolítása nem jelent olyan zavartalan örömet s azokon a forgalmi zavarok a műszaki tökéletesedés dacára is elég gyakoriak, s ilyenkor bizony a régi kábelben futó magyar áramkörökhöz kell ezekben a viszonylatokban is folyamodni. Az átmenő forgalom egy tekintélyes része azonban mégis elvész a mi számunkra, ami pedig megmarad, az a magyar posta részesedése szempontjából már nem olyan előnyös, mint amilyen addig volt, amíg a normális út rajtunk keresztül haladt, mert a segédúton, nehogy az összdíj a normális út díjánál magasabb legyen, az érdekelt országok díjtételei arányosan le vannak szállítva, ami e beszélgetések továbbításában a segédúton érdekelt igazgatások közvetítő munkájának a jövedelmezőségét csökkenti. A csökkentésnek ez a mérve annak arányában nő, minél nagyobb a rendes úton számított díjrészek s a segédút feltételezett díjrészei közti különbség. Magától értetődik természetesen, hogy az egyes államok az őket megillető díjrészeket sem a normális úton, sem a segédúton nem állapíthatják meg önkényesen, hanem csak azoknak az egységes alapelveknek a figyelembevételével, melyeket a távbeszélő összeköttetések nemzetközi tanácsadó bizottsága (C. C. I. F.) megállapított.

Mivel a magyar postaigazgatás átmenő távbeszélőforgalmának díjtételeit konkurrensképességének fokozása érdekében már eredetileg is igen alacsonyan és méltányosan állapította meg, egyes viszonylatokban a megkerülés lehetősége mellett is Magyarország helyzete még eléggé tartható maradt, mert régi átmeneti díjának alkalmazása mellett a budapesti út nem segédúttá, hanem csak második normális úttá vált, ami számunkra ebben az igen erős üzletszerző harcban kétségen kívül még előnyt jelent. Ilyen a helyzet pld. a Belgium—Bulgária közti, valamint a Luxemburg—Törökország közti forgalomban, ahol a Magyarországon át haladó út díjmegosztása a rendes útével szembeállítva a következő képet mutatja:

	Belgium—Bulgária		Luxemburg—Törökország		
	via Ausztria- Jugoszlávia	via Ausztria- Magyarország	via Ausztria- Jugoszlávia	via Ausztria- Magyarország	
Belgium	2.00 ar. franc.	2.00 ar. franc.	Luxemburg	0.50 ar. franc.	0.50 ar. franc.
Németország	3.60 ar. franc.	3.60 ar. franc.	Németország	4.20 ar. franc.	4.20 ar. franc.
Ausztria	1.80 ar. franc.	1.80 ar. franc.	Ausztria	1.80 ar. franc.	1.80 ar. franc.
Magyarország	—	1.80 ar. franc.	Magyarország	—	1.80 ar. franc.
Jugoszlávia	4.80 ar. franc.	3.00 ar. franc.	Jugoszlávia	4.80 ar. franc.	3.00 ar. franc.
Bulgária	2.00 ar. franc.	2.00 ar. franc.	Bulgária	2.40 ar. franc.	2.40 ar. franc.
Összdíj:	14.20 ar. franc.	14.20 ar. franc.	Törökország	2.00 ar. franc.	2.00 ar. franc.
			Összdíj:	15.70 ar. franc.	15.70 ar. franc.

Különben mindazok, akik a nemzetközi távbeszélő forgalom alakulását figyelemmel kísérik, megállapíthatták, hogy az államok, illetőleg a távbeszélő társaságok minden kínálkozó alkalmat felhasználnának arra, hogy más országok elöl az átmenő távbeszélő forgalmat elhalásszák. Az igazgatások kifogyhatatlanok egyrészt az olyan különböző közvetlen áramkör-kombinációk kieszelésében, melyektől a forgalomnak hálózatukra való terelését remélhetik, másrészt átmeneti díjaikat is mindegyik lehetőleg úgy igyekszik megállapítani, hogy a beszélgetéseknek országukon át való irányítása a díjak szempontjából előnyössé váljék s ily módon mentől több viszonylat beszélgetéseinek átmenő forgalmát maguknak megszerezhessek.

Ilyen törekvést a közelmúltban nem egy esetben sikerült megfigyelni. Így pld. megállapíthattuk, hogy a svájci igazgatás átmeneti díjának 1.20 arany cts-ben való megállapításával s a szükséges áramkörök bőkezű felkínálásával az Európa keletéről Franciaország, Luxemburg, illetőleg Anglia felé irányuló forgalmat milyen ügyesen tudta a Németországon át vezető út helyett az Ausztria—Svájc—Franciaország útvonalra mint rendes útra áthúzni. Lengyelország is igen nagy erőt fejt ki távkábelhálózatának fejlesztése terén, amivel kétségen kívül azt akarja elérni, hogy a balti államoknak, sőt Oroszországnak Nyugat és Déleuropa felé irányuló forgalmában ne kizárólag Németország szerepeljen mint legközelebb fekvő átmenő ország, hanem ő is, illetőleg Németország helyett ő. A Budapest—Amsterdam közvetlen áramkör üzembehelyezése, mely Csehszlovákián és Németországon át halad, szintén a régi osztrák-német útirány díjszabásánál előnyösebb díjszabás életbeléptetését tette lehetővé, ami nemcsak a forgalomban érdekelt két végország közönsége számára jelentett nyereséget, hanem a csehszlovák igazgatás számára is, mely ily módon országa számára megszerezte ennek a viszonylatnak az átmenő forgalmát. Az ilyen s ehhez hasonló kombinációknak és mesterkedéseknek szinte nincsen se szeri, se száma.

Az államoknak ezt a távbeszélő politikáját az ezidőszerinti általános gazdasági pangás is erősen befolyásolja, mely a nemzetközi távbeszélgetések számát igen érezhetően csökkentette s igen sok viszonylatban olyan helyzetet teremtett, hogy azok az áramkörök, melyek még nem is olyan régen a forgalmat alig győzték, most bizony a nap legnagyobb részében csak gyengén vannak kihasználva. Az új beszélgetési lehetőségek felkutatása s új viszonylatok beszélgetéseinek megszerzése tehát mindegyik igazgatásnak egyik legfőbb gondja. S ha jól meggondoljuk, az igazgatások itt tulajdonképpen nemcsak távbeszélő forgalmi politikát, hanem valuta politikát is csinálnak, mert az átmenő távbeszélő forgalom az igazgatások számára külföldi követeléseket s azok kiegyenlítéseként idegen valutát jelent, melynek minél bőségesebb megszerzése ma minden államnak egyik legfőbb törekvése.

Amint látjuk, az igazgatásoknak éppen elég okuk van arra, hogy átmenő távbeszélő forgalmukat, amennyire csak lehet, emeljék, vagy ha már ezt nem tudják elérni, úgy legalább az eddigi színvonalon tartásuk. Ez a megállapítás, a jelenlegi viszonyok közt mind az állami igazgatásokra, mind pedig a magántársaságokra egyaránt helytálló, de kétszeresen helytálló azokra az igazgatásokra, melyek távbeszélő

hálózatukat drága távkábelépítkezésekkel rekonstruálták és fejlesztették, mert itt már csak a hálózatba beépített tőkék is oly hatalmas összegekre rugnak, hogy ezeknél az évi kamatösszeg megszerzése is igen tekintélyes távbeszélő forgalmat tesz szükségessé.

Mivel a magyar postaigazgatás a bécsi és szegedi távkábelek megépítésével mind a belföldi, mind a nemzetközi távbeszélő forgalom érdekében ugyancsak súlyos pénzbeli áldozatot hozott, minden egyéb októl eltekintve, nálunk is meg volna a kellő sarkaló impulzus az átmenő távbeszélő forgalomban biztosított eddigi pozíciónk megvédésére, sőt az újabb forgalom megszerzésére.

Önként felvetődik a kérdés, hogy a gazdasági pangás okozta forgalomvisszaesés, az ezáltal eredményezett üzletszerző versengés és a bennünket erősen érintő megkerülési lehetőség korszakában a magyar postaigazgatás hogyan és milyen eszközökkel vívja meg a maga harcát? Itt is, mint sok mindenhol máshol, odalyukadunk ki, hogy a leghatásosabb eszköz a régi országhatárok visszaszerzése volna, mert ezáltal megszűnnék a megkerülés lehetősége s Magyarország a nemzetközi távbeszélőforgalom terén is zavartalanul töltöhetné be azt a hivatását, melyet 1000 éven át mint a kelet és nyugat összekötő kapcsa betöltött. Sajnos, ennek a feltételnek a mielőbbi biztosítása kívül esik a magyar postaigazgatás hatáskörén s annak megvalósítását a politikusokra kell bízunk. Remélni azonban remélhetünk, s a magyar feltámadás napjának felkeltét jelző hajnalpír már ott van az ég alján.

A magyar postaigazgatás által is megvalósítható segítő eszközök közül igen hatásosnak ígérkezik a Kelet és Déleuropába vezető közvetlen távbeszélő áramköreink számának szaporítása. A gyakorlati tapasztalatok ugyanis azt bizonyítják, hogy egy-egy nagytávolságú közvetlen áramkör üzembehelyezése okvetlenül vonzó erőt gyakorol a forgalomra s körülbelül a mágnes szerepét tölti be a távbeszélő forgalom terén. Csak egy kis forgalomszerző tevékenységet kell kifejteni az új összeköttetés érdekében s a forgalom nemsokára jelentkezni is fog. Igen jól lehetett ezt megfigyelni a Budapest—Genf közvetlen távbeszélő áramkör üzembehelyezésével kapcsolatban. A Budapest—Genf áramkör üzembehelyezéséig a Magyarország és Spanyolország közti távbeszélő forgalmunkat pld. kizárólag Páris-on át bonyolítottuk le. Am a svájci igazgatás tevékenyen szorgalmazta a genfi irányú használatát. Páris elkerülésével előnyös francia átmeneti díjat harcolt ki Spanyolország felé s ime. a magyar—spanvol távbeszélő forgalom második rendes útja ezidőszerint már a Budapest—Genf—Madrid út lett.

E téren különösen egy közvetlen Budapest—Istanbul áramkör üzembehelyezésétől lehetne sokat várni. Ez az áramkör egyaránt vezethetne akár Jugoszlávián, akár Románián át keletre, a fő az volna, hogy minél hamarább üzembehelyezhessük s így a keletre irányuló forgalmat Magyarország felé terelhessük s szegedi kábelünket jobban foglalkoztathassuk. A magyar postaigazgatás jövedelmének szempontjából mind a jugoszláv, mind a román megoldás körülbelül azonos bevételeket biztosítana, mert Jugoszlávia felé ugyan kisebb a díj kiszámításának alapjául szolgáló átmeneti díjunk, viszont Románia

felé a nagy kerülő miatt átmeneti díjunkt annyira csökkentenünk kellene, hogy a bevételi eredmény körülbelül kiegyenlítődne.

Az áramkör-fejlesztési politikába ily módon bekapcsolódik a tarifapolitika is s itt külön kiemelendőnek látom annak a hangsúlyozását, hogy 10—20 centimokra néznünk nem szabad. Inkább vegyük átmeneti díjainkat újból felülvizsgálás alá, a fő, hogy minél nagyobb forgalmat tudjunk áramköreink számára szerezni s ily módon mind a kelet, mind a nyugat igazgatásait a magyar út igénybevételére rászoktatni. A rajtunk keresztülmenő út magas teljesítő-képessége, a kiszolgálás gyorsasága s a beszélgetések kifogástalan érthetőségének biztosítása végül csak megkoronázhatják ezt az üzletszerző tevékenységet, mert hisz minden kereskedőnél a jó portéka a legjobb ajánló levél s a távbeszélőüzem sem más, mint egy nagy és komplikált felépítésű távbeszélőkereskedés.

Sok és jó áramkör, jó érthetőség, olcsó díjszabás, ez volna az a három feltétel, mely átmenő távbeszélő forgalmunk számára a jövőt addig is biztosítani tudná, amíg a legnagyobb ütőkártya, „Trianon revíziója“, véglegesen is a mi javunkra billenti a mérleget.

A magyar, osztrák és svájci postaintézmények forgalmi és pénzügyi viszonyainak összehasonlítása.

(Az 1930. évi adatok alapján.)¹

Irta és a M. Kir. Posta Jogász- és Mérnöktisztviselői Országos Egyesületének ülésén felolvasta: dr. SCHMIDT DEZSŐ, m. kir. posta műszaki tanácsos.

Comparasion du trafic et des résultats financiers des Administrations des Postes de Hongrie, d'Autriche et de Suisse, à la base des données statistiques de 1930.

Par le Dr. Désiré Schmidt, conseiller technique des postes roy. hongr.

Pour exposer les résultats de trafic et financiers des administrations postales hongroise, autrichienne et suisse, l'auteur prend pour base les données officielles de 1930. A la base de ces données, il constitue des relevés comparatifs, dans lesquels il fait ressortir le nombre des envois les plus importants figurant dans le trafic postal, télégraphique et téléphonique et — en prenant pour base les unités d'opération fixées dans le service postal hongrois — aussi leurs valeurs de trafic totalisées.

Dans les relevés ultérieurs figurent les données suivantes: les résultats obtenus dans le service des voitures automobiles et des avions, le nombre et la répartition par rapport au territoire et à la population des bureaux de poste, de télégraphe et de téléphone, la valeur et la répartition des recettes et des dépenses postales, ainsi que les effectifs et les émoluments du personnel.

L'auteur examine la question si les résultats d'exploitation et financiers atteints par la poste hongroise répondent aux conditions économiques réelles du pays et s'il y a lieu d'espérer le développement ultérieur de la poste hongroise. Il arrive à la conclusion que non seulement que le développement ultérieur des services postaux est motivé par les conditions économiques, mais que ce développement est l'une des conditions *sine qua non*, de l'avancement de la vie économique nationale.

¹) Összeállítva részint az egyes postaigazgatások 1930. évi jelentéseiből, részint az egyes államok 1930. évi statisztikai évkönyveiből, részint a „Bureau international de l'Union postale universelle“, illetőleg a „l'Union Télégraphique“ Bern, statisztikai kiadványaiból.

A különböző államok postaintézményeinek vezetősége. minden évben részletes jelentésben számol be az évközben elért forgalmi és pénzügyi eredményekről. Bennünket természetesen elsősorban azoknak az államoknak viszonyai érdekelnek, melyek terület és lakosság dolgában hozzánk közel állanak, mert hiszen — mint minden üzemenél — a postánál is az üzem kiterjedése erősen befolyásolja annak szervezetét, a költségek nagyságát és megoszlását és közvetve a forgalom eredményeit is.

Ebből a szempontból Ausztria és Svájc állanak hozzánk legközelebb. De célszerűnek mutatkozik a velük való összehasonlítás különben is. Ausztria földrajzilag hozzánk legközelebb áll, gazdasági kapcsolataink vele a legsűrűbbek és az évszázados összetartozás az intézményekben is bizonyos egyformaságot fejlesztett ki. Svájc viszont, mint a legkultúraltabb államok egyike ismeretes és így a postaintézménye is mintaszerű és megérdemli az érdeklődést.

Az összehasonlítás alapjául legtanácsosabbnak látszik az 1930. évi adatokat választani. 1931-ben — nem beszélve 1932-ről — a gazdasági válság úgy nálunk, mint külföldön már annyira elhatalmasodott, a gazdasági forgalom — a különböző korlátozó intézkedések miatt — annyira összezsugorodott, hogy ennek következtében a postai forgalomban is olyan eltolódások léptek fel, melyek lehetetlenné teszik az összehasonlítást. 1929-ben viszont a konjunktúrális évek fejlődése érte el a tetőpontját és ekkor a postai forgalom is aránytalanul megnövekedett. Az 1930-as év a két időszak között mintegy átmenetet képezve, körülbelül a normális viszonyokat tünteti fel.

Hogy az összehasonlítás könnyebb legyen, a tekintetbe jövő és rendelkezésre álló adatokat kimutatásokba foglaltam össze és a következőkben fogom ezeket röviden ismertetni.

A posta főbb ágazatainak forgalmáról az I., III., IV., V., VI. sz. kimutatások nyújtanak felvilágosítást. Az összforgalom megállapítása és összehasonlítása, minthogy a posta működési köre nagyon sokféle, természetesen rendkívül nehéz, teljes pontossággal lehetetlen is. A fontosabb postaküldemények, továbbá a távíró és távbeszélő együttes forgalmának megállapítására azonban mód kínálkozik a m. kir. postánál bevezetett munkaegységek segítségével. Ha a m. kir. postánál alkalmazott munkaegységek alapulvétele mellett, az említett legfőbb üzletágakban a három állam részére közös munkaegységeket állapítunk meg, nemcsak tisztább képet nyerünk — ezekben az üzletágakban, — az összes forgalomról és annak a jelentőségéről, de módunkban van a különböző államok forgalmát össze is hasonlítani.

Az ezen az alapon értékelt forgalomra vonatkozó összeállításokat az I. sz. kimutatás tünteti fel. (Természetesen csak azokra az üzletágakra vonatkozólag, melyek a III. és IV. számú kimutatásokban fel vannak sorolva.)²⁾ Látjuk a kimutatásból, hogy nálunk és Ausztriában a távíró- és távbeszélőforgalom még elmarad a postaforgalom mögött, Svájcban azonban már túl is haladta. Úgy látszik a gazdasági élet intenzitásának növekedése magával hozza a távbeszélőforgalom növekedését, ami természetes is, mert minél élénkebb a gazdasági forgalom,

²⁾ A munkaegységek szorzószámaikat a kimutatás végén soroltam fel.

I. A posta-, táviró- és távbeszélő forgalma munkaegységekben 1930-ban.

(A III. és IV. sz. kimutatások darabszámainak felhasználásával.)

Megnevezés			Magyar. ország	Ausztria	Svájc	
			A munkaegységek száma milliókban			
A postán szállított küldemények forgalma.	bel- és külföldi forg. összesen	1	79·10	171·40	229·60	
	ebből teljes külföldi forg.	2	6·50	29·80	19·40	
	ebből átmenő külföldi forg.	3	0·70	1·90	1·80	
	A teljes külf. forg.	Az összes forg. %-ában	2	8·23	17·37	8·45
	Az átmenő forg.		3	0·91	1·14	0·78
Távíró és távbeszélő forgalom	bel- és külföldi forg. összesen	1	68·30	135·20	230·80	
	ebből teljes külföldi forg.	2	6·80	16·60	17·90	
	ebből átmenő külföldi forg.	3	0·60	1·20	2—	
	A teljes külf. forg.	Az összes forg. %-ában	2	10·03	12—	7·75
	Az átmenő forg.		3	0·85	0·89	0·86
Összes forgalom	bel- és külföldi forg. összesen	1	147·40	306·60	460·40	
	ebből teljes külföldi forg.	2	13·30	46·40	37·30	
	ebből átmenő külföldi forg.	3	1·30	3·10	3·80	
	A teljes külf. forg.	Az összes forg. %-ában	2	9·1	15·5	8·11
	Az átmenő forg.		3	0·87	1·01	0·82

Munkaegység szorzószámok: Levél- és hírlapküldemények: 0·05. Csomag- és postai megbízás: 1·5. Utalvány, utánvét, be- és kifizetés: 1. Rendes-távírat: 1. Rádió-távírat: 4. Helyi beszélgetés: 0·3. Távolsági beszélgetés: 2·25.

annál gyorsabb hírszolgálatot követel meg. Az összforgalomban Ausztria forgalma kb. kétszer akkora, mint Magyarországé, Svájcé pedig háromszor akkora. Körülbelül ez az arány van meg akkor is, ha külön nézzük a posta, illetőleg a táviró és távbeszélő forgalmát.

Azt is látjuk, hogy bármilyen nagy jelentősége is van a külföldi forgalomnak, az összforgalom kialakulásában közvetlenül még sincs döntő jelentősége, mert még Ausztriában is, ahol a külföldi viszonylatok legerősebben jelentkeznek, a teljes külföldi forgalom az összes forgalomnak csak kb. 15 százaléká. Talán érdekes még megfigyelni azt, hogy míg Ausztriában és Svájcban a külföldi forgalomban az összforgalomhoz képest nagyobb százalékban vesz részt a tulajdonképeni postaszolgálat, nálunk fordítva van a dolog. Az átmenő forgalom, az összforgalomhoz képest, ezidőszert még jelentéktelen. Körülbelül 1 százalék körül mozog, bár az utóbbi években (úgy 1930 előtt, mint után) rohamosan fokozódott.

Azok a különbségek, melyek a másik két állammal szemben az összes postai forgalomban mutatkoznak, mindenesetre elsősorban a gazdasági élet fejlettségével és tagozódásával függnek össze. Így közvetve hatása van a nemzeti jövedelem nagyságának és megoszlásának, továbbá a külföldi és belföldi áru- és pénzforgalomnak és a bankjegyforgalom nagyságának.

A nemzeti jövedelmekre vonatkozólag biztos adataink nincsenek. A II. sz. táblázatban közölt értékek mindenesetre jó tájékoztatást nyújtanak, mert a táblázat részint a háború után megjelent ilyen irányú munkák felhasználásával, részint a háborúelőtti statisztikai adatok átértékelésével és mérlegelésével készült.

Magyarország nemzeti jövedelmével a legbehatóbban Fellner Frigyes foglalkozott. A történelmi Magyarország nemzeti jövedelmét Fellner — az 1911—13-as évek átlagában 6708 millió aranykoronára becsüli. Az ő számításai szerint ebből Csonka-Magyarországra kb. 40 százalék esik, ami 2683.2 millió aranykoronát tenne ki, pengőre átszámítva kereken 3100 millió pengőt.³

Az utolsó két év (1931. és 1932. évek) nemzeti jövedelmével többen is foglalkoztak, így pl. legutóbb Vágó József.⁴ Szerinte 1931-ben a nemzeti jövedelem kb. 3230 millió pengőt, 1932-ben pedig 3020 millió pengőt tett ki. 1930-ra nagyobb összeget vehetünk számításba, mint-hogy azóta a bekövetkezett árlemorzsolódás a nemzeti jövedelem összegét is csökkentette. De viszont 1930-ban ezt a jövedelmet még a külföld részére fizetendő különböző szolgáltatások is terhelték, mintegy 300 millió pengő értékben. Végeredményben az árviszonyok tekintetbevételével és a külföldi szolgáltatások levonásával kb. 3200 millió pengőre tehetjük az 1930-ban rendelkezésre álló nemzeti jövedelmet, amiből egy-egy lakosra — 8,683.000 főnyi lakosságot véve figyelembe — 368 pengő esik.

Ausztria nemzeti jövedelmével az 1925. évi adóstatisztikák alapján

³) L. „Handwörter-Buch der Staatswissenschaften“. VIII. Band, S. 758.

⁴) Vágó József: „Rückblick auf Ungarns Volkswirtschaft im Jahre 1932.“ Pester Lloyd, 1932. XII/25.

Walter Lotz foglalkozott behatóan.⁵ Az ő tanulmánya szerint a nemzeti jövedelem 1925-ben 5653,8 millió schillinget tett ki, ami 4522,4 millió pengőnek felel meg. Ebben az összegben az elszakított nyugatmagyarországi részek nem szerepelnek. Ezekre a részekre, a mai Burgenlandra, Fellner számítása szerint (a már ³ alatt idézett forrás alapján) 142 millió pengő esik. Ez összesen 4664,4 millió pengőt tesz ki. 1925—1930-ig — a „Bundesamt für Statistik“ Wien adatai szerint — a nagykereskedelmi index Ausztriában kb. 10 százalékkal csökkent, a termelői árak pedig kb. 20 százalékos csökkenést mutattak. Így 1930-ra a 20 százalékkal csökkentett nemzeti jövedelem kerekén 3730 millió pengő volna. Ebből az összegből 6,536.000 lakosra számítva fejenként 570 pengő esik.

II. Általános adatok 1930-ra vonatkozólag.

		Magyarország	Ausztria	Svájc	Megjegyzés	
Az állam területe 1000 □ km.-ben		92,9	83,8	41,2		
A lakosság száma milliókban		8,68	6,53	4,06		
A nemzeti jövedelem		3.200	3.730	4.580		
A be- és kiviteli forg.		értéke millió	1.740	3.650	4.710	} A m. kir. közp. stat. hivatal 930-as évkönyve alapján
A bankjegy forgalom		pengőben	469	878	1.171	
Az egy lakosra eső	nemzeti jöv.	értéke pengőben	368	570	1.126	
	be- és kiv. forg.		202	558	1.160	
	bankjegy forg.		54	134	288	
Létfenntartási-		index számok	106	112	158	Alap szám 913-14 = 100
Nagykereskedelmi-			96	117	127	

⁵) „Kapitalbildung und Besteuerung“ v. Walter Lotz. Verlag: Stefan Geibel und Comp., Altenburg, Thür.

Svájc nemzeti jövedelmére nézve a háborúutáni időkre vonatkozólag adataink nincsenek. A háborúelőtti időkben úgy a nemzeti vagyonnal, mint a nemzeti jövedelemmel többen és többízben foglalkoztak, és ezek a tanulmányok mind a nemzeti vagyonnak, mind a nemzeti jövedelemnek gyors növekedéséről számolnak be.⁶ A nemzeti vagyont 1896-ban Svájcban 492 millió angol fontra, 1913-ban már 800 millió angol fontra becsülték. Ez tehát 20 év alatt mintegy 62 százalékos, azaz kb. évi 3 százalékos emelkedésnek felel meg. Ha ezt az emelkedést tételezzük fel továbbra is, akkor a nemzeti vagyont 1930-ban megközelítőleg 35.000 millió pengő volt. A nemzeti vagyont és nemzeti jövedelem aránya a háború előtt Svájcban (a már idézett forrás adatai szerint) 13.4 százalékot tett ki. Ezt az arányt fogadva el a háború után is, 1930-ra a valószínű nemzeti jövedelmet 4581 millió pengőre, az egy főre eső nemzeti jövedelmet pedig (4.067 millió lakos után számítva) 1126 pengőre tehetjük. Ez azonban valószínűleg a legalsó határa a svájci nemzeti jövedelemnek, mert hiszen köztudomású, hogy Svájc közigazgatása — főleg a háború alatt — óriási lendületet vett. Hogy csak egy adatot említsek, az osztrák nagybankok tőkéje 1913-ban 3150 millió svájci frank volt, a svájci nagybankoké pedig 2621 millió svájci frank. 1928-ban az osztrák bankok tőkéje 2100 millió, a svájci bankok tőkéje 7161 millió svájci frankra rúgott.⁷

Ha a nemzeti jövedelem értékeit csak megközelítőnek tételezzük is fel, a be- és kiviteli forgalomra, továbbá a bankjegyforgalomra, a létfenntartási és a nagykereskedelmi indexszámokra vonatkozólag a m. kir. központi statisztikai hivatal 1930-as évkönyvében pontos értékeket találunk. A II. sz. táblázatban — a forgalomra és indexszámokra vonatkozólag — ezek az értékek szerepelnek.

Ha a II. sz. táblázatban feltüntetett összes nemzeti jövedelmek értékeit nézzük, azok aránya még nem magyarázná meg a postaforgalomban mutatkozó eltéréseket. Ezt azonban természetesnek kell találnunk, mert a nemzeti jövedelmek tulajdonképpen a termelés értékeit tüntetik fel, holott a postai forgalom túlnyomó részben nem mint a termelési folyamat része jön létre, hanem kisebb részben egyéni és kulturális szükségletek kielégítése folytán, nagyobb részben pedig a termelés elosztásával és értékesítésével — tehát a gazdasági forgalommal — kapcsolatban. A postánál felmerülő költség tehát részben mint személyes kiadás, részben mint a közlekedési költségek egyrésze jelentkezik.

Ezekből a szempontokból következtetve nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk az egy lakosra eső nemzeti jövedelem értékének, mert hiszen ennek a mértéke határozza meg elsősorban, hogy a lakosság általában mennyit fordíthat személyes igényeinek kielégítésére. Az egy lakosra eső nemzeti jövedelmek aránya (1 : 15 : 3) nagyjában megfelel már a posták forgalmában mutatkozó eltéréseknek.

Döntő jelentősége van a gazdasági forgalomnak. A belföldi gazdasági forgalomra nincsenek adataink, de minden valószínűség szerint

⁶) L. „Die Welt in Zahlen“, Wladimir Woytinszky, I. Band, 1925. Berlin, S. 156.

⁷) „Wandlungen der Weltwirtschaft seit dem Kriege“, v. Felix Somary, 1929. J. C. V. Mohr, Tübingen.

szorosán összefügg a külföldi gazdasági forgalommal, úgyhogy a külföldi forgalmat — azaz a be- és kiviteli forgalmat — mintegy a teljes gazdasági forgalom intenzitásának a mértékéül foghatjuk fel. A külföldi forgalomban elsősorban az összforgalom értéke a mérvadó (tehát nem az egy-egy lakosra eső forgalom), mert hiszen ez a forgalom mindig központosítva, egyes nagykereskedőkön keresztül bonyolódik le. Az összes külföldi forgalom aránya (1 : 21 : 27) nagyjában szintén megfelel a postai forgalom arányának.

Jelentősebb befolyása van a postai forgalom alakulására a bankjegyforgalom nagyságának is. A II. sz. táblázat adatai szerint az összes bankjegyforgalom Ausztriában majdnem kétszerese. Svájcban két és félszerese a magyarországinak. Az egy lakosra eső bankjegyforgalom Ausztriában több mint két és félszerese. Svájcban több mint ötszöröse a magyarországinak. Eszerint a bankjegyforgalom aránytalansága még nagyobb, mint ami a postai forgalomban mutatkozó eltéréseknek megfelelően.

Felmerül az a kérdés, hogy nálunk a bankjegyforgalom arányban áll-e a gazdasági élet tényleges szükségletével?

Ha a bankjegyforgalom nagyságát és az aranyfedezet mennyiségét a három államban összehasonlítjuk, a következő eredményt kapjuk:

	Magyarország.	Ausztria.	Svájc.
A bankjegyforgalom millió pengőben	469	878	1171
Aranytartalék millió pengőben	162.7	172.3	786.4
Aranytartalék százalékban	33.6	19.6	67

A fedezet nálunk a fenti összeállítás szerint jóval nagyobb volt, mint Ausztriában. Tehát, ha 1920-ban ugyanolyan fedezettel elégedtünk volna meg, lényegesen több bankjegy lehetett volna forgalomban. Igaz ugyan, hogy a bankjegyszaporítás ellenzői azzal érvelnek, hogy a gazdasági élet a szükséghez képest pénzhelyettesítővel dolgozik és így önmaga termeli ki azokat az eszközöket, amelyekre szüksége van. Ez azonban a posta közvetlen használatára nem vonatkozik. A postaforgalomban a bankjegyforgalom elégtelensége kétszeresen érezteti a káros hatását: egyrészt akadályozza a gazdasági élet fejlődését, másrészt kényszeríti az embereket arra, hogy személyes használatukban is a postát csak a lehető legkevesebb mértékben vegyék igénybe.

A posta-, táviró- és távbeszélőforgalom részletesebb alakulására nézve, a III. és IV. sz. táblázatok nyújtanak felvilágosítást, melyek közül a III-ik a postai küldemények forgalmára, a IV-ik pedig a táviró- és távbeszélőforgalomra vonatkozik.

A III. sz. kimutatásnál, a postai küldemények forgalmánál megjegyezhetjük, hogy a darabszámszerű összforgalomnál az egyes államok közt az arány más, mint ami a munkaegységek szerint készített kimutatásnál volt (lásd az I. sz. kimutatást). Ausztria darabszám forgalma lényegesen több, mint Svájcé és Magyarországgal szemben is több, mint ami az I. sz. kimutatás szerint megfelelően. Ennek oka, hogy Ausztriában főleg a kis munkaegységet képviselő levélposta és hírlapküldemények vannak túlsúlyban, míg nálunk és főleg Svájcban a nagyobb munkaegységet jelentő csomag- és utalványforgalom a több.

III. A postán szállított küldemények forgalma 1930-ban.

A küldemények megnevezése	*)	Magyarország	Ausztria	Svájc	
		A küldemény darabszáma milliókban			
levélposta	1	353·10	985·90	713·30	
	2	44 10	336·20	166·50	
	3	0·10	0·80	1·60	
hírlap	1	116·20	276·70	374·30	
	2	12 10	34—	10·60	
csomag	1	13·30	19—	46·20	
	2	2—	5·50	5·50	
	3	0·50	1·30	1·10	
postautalványok	1	11·00	13·50	24·60	
	2	0·70	2·40	2—	
posta utánvételek	1	2·40	3·40	17—	
	2	0·10	0·50	0·30	
kiváltott postai megbízások	1	0·10	0·20	1·80	
bankszerű be- és kifizetések	1	22·10	62·68	61·60	
bel- és külföldi forgalom összesen	1	518·20	1.361·30	1.238·80	
ebből teljes külföldi forgalom	2	59—	378·60	184·90	
ebből átmenő külföldi forgalom	3	0·60	2·10	2·70	
A teljes külf. forg.	Az összes forgalom %-ában	2	11·38	27·81	14·92
Az átmenő külf. forg.		3	0·12	0·16	0·22

*) 1. Összes belföldi-, külföldi- és átmenőforgalom. 2. Külföldi- és átmenő-
forgalom. 3. Átmenőforgalom.

Örvendetes jelenség volt nálunk 1930-ban az utalványforgalom emelkedése. Ez az emelkedés a belföldi forgalomban az utalványok darabszámánál 6,2% volt az előző évhez képest. Minthogy 1931-ben már a legtöbb üzletágban a forgalom visszaesett vagy legalább is megállt, ezt az emelkedést igen jelentősnek mondhatjuk. Az emelkedés a M. kir. Közp. Illetményhivatal által 1926-ban kibocsátott nyugellátási és rokkantellátási utalványok számának növekedésére vezethető vissza. Ez az intézkedés, amellel, hogy a posta forgalmát emelte, egyúttal a kifizetések adminisztrációját is jelentékenyen egyszerűsítette. Látjuk, hogy a posta bekapcsolódása az állami élet mechanizmusába, egyformán előnyösnek bizonyult úgy a magyar állam, mint az ellátást élvezők szempontjából. A svájci forgalomban szembevetünk a magyarányú csomagforgalom, mely majdnem három és félszerese a miénknek. Ennek a magyarányú forgalomnak túlnyomó része az 5 kg-on aluli csomagokra esik. (Az 5 kg-on aluli csomagok száma Svájcban 74 százaléka az összes csomagforgalomnak, míg Magyarországon kb. 50 százalék.) A svájci jelentés megemlékezik arról, hogy a csomagforgalomban elért eredmények sok évi szívós propaganda és organizáció eredményei és, hogy a svájci posta fokozatosan átveszi a küldöncszolgálat ellátását. Ehez az eredményhez azonban nagyban hozzájárulhatott az a körülmény is, hogy a svájci postának az 5 kg-on aluli csomagok szállítására — még a vasúttal szemben is — monopóliuma van. Mindenesetre szép példája ez annak, hogy a posta annál jobban betölti feladatát, minél jobban bekapcsolódik a mindennapi életbe és éppen ebben az irányban van fejlődésének egyik lehetősége. Megemlékezésreméltó még az a magyarányú bankszerű tevékenység, amit az osztrák és a svájci posták kifejtenek és amit Svájcra nézve mindenesetre megkönnyít az is, hogy a pénzforgalom nagyrészt az úgynevezett Kantonális bankok — közületi alakulatok — közvetítik.

A táviró és távbeszélő darabszámszerinti forgalmából (IV. sz. táblázat) azt látjuk, hogy Ausztria és Svájc összforgalma darabszámban kevesebb annál, mint amennyi a munkaegységek számából következne. Az eltérést főleg az okozza, hogy Ausztriában is, de főleg Svájcban, a nagy munkaegységet jelentő távolsági beszélgetések száma aránytalanul nagyobb, mint nálunk.

A rendes táviratok darabszáma mind a három államban kb. egyforma. Köztudomású, hogy a rendes táviratok száma az utóbbi időben mindenhol erősen csökken. A szóbanforgó két idegen államban ez a csökkenés már 1930 előtt is erősebben mutatkozott, mint nálunk. Az 1927. és 1929. közötti időben a csökkenés Ausztriában 8,5 százalék volt, Svájcban 5,5 százalék. Nálunk ugyanezen időben a darabszám kb. állandó volt. Ez okozza, hogy Magyarország és a másik két állam közt ezen a téren alig van különbség. A rendes távirat helyét részint a rádiótávírat, részint a távolsági beszélgetés foglalja el.

A távbeszélőforgalomban 1930-ban — úgy a helyi, mint távolsági távbeszélőforgalomban — már bizonyos csökkenés állott be (mely ugyancsak a postaküldeményeknél is mutatkozott) és amely a terjedő világgazdasági válság következményeképpen rövidesen külföldön is bekövetkezett. De említésreméltó, hogy az általános csökkenés ellenére is, az átmenő nemzetközi beszélgetések száma nálunk egyre emel-

kedik. 1930-ban az előző évvel szemben az emelkedés 73.5 százalék volt. (1931-ben az emelkedés 105.7 százalék.) Ez az emelkedés első-sorban a távkábelek kiépítésének a következménye. A távkábelek jelentősége abban az arányban fog nőni, amint a tőlünk keletre levő államok távbeszélőhálózatai fokozatosan kiépülnek.

IV. A távíró és távbeszélő forgalma 1930-ban.

Megnevezés	*)	Magyarország	Ausztria	Svájc
		darabszámok milliókban		
rendes-távírat	1	4.40	4.80	5.1
	2	1.80	3.40	4.—
	3	0.30	0.70	1.10
rádió-távírat	2	0.40	1.30	0.70
helyi beszélgetés	1	165.60	300.—	148.9
távolsági beszélgetés	1	5.60	15.70	79.30
	2	1.50	3.50	5.—
	3	0.10	0.22	0.40
bel- és külföldi forg. összesen		176.—	321.80	234.—
ebből teljes külf. forg. összesen		3.70	8.20	9.70
ebből átmenő külf. forg. összesen		0.40	0.92	1.50
A teljes külf. forg.	Az összes forgalom %-ában	2.12	2.55	4.13
Az átmenő külf. forg.		0.26	0.28	0.64

*) 1. Összes belföldi-, külföldi- és átmenőforgalom. 2. Külföldi- és átmenő-forgalom. 3. Átmenőforgalom.

A távíró- és távbeszélőforgalmat természetesen erősen befolyásolja a vezetékek megterhelése is. Az összes távíró- és távbeszélővezetékek vonal- és huzalhosszát az alábbi kimutatás tünteti fel:

	Magyarország.	Ausztria	Svájc.
A távíró- és távbeszélő hálózat vonalhossza	33.4	50.2	33.8
A távíró- és távbeszélőhálózat huzalhossza*	688.4	978.5	1,483.1

*) A huzal-hosszakban úgy a légvezetékek, mint a kábelerek hosszai szerepelnek.

Ha tekintetbe vesszük az egyes államok területének nagyságát, rögtön látjuk, hogy úgy Ausztriában, mint Svájcban a vonalhálózat jóval sűrűbb, mint nálunk.

A huzalhosszak aránya, ha Magyarország hálózatának huzalhosszát egynek vesszük, a következő: 1:1.42:2.15; a két külállam összes huzalhosszának aránya, Magyarországhoz viszonyítva, nagyobb, mint ami a darabszámszerinti táviró- és távbeszélőforgalomnak megfelelne. Ha az összes huzalhossz egy kilométerére eső táviró- és távbeszélőforgalmat nézzük (a IV. sz. kimutatás alapján), látjuk, hogy az összes darabszámból (1 huzalkm.-re) nálunk 256, Ausztriában 195, Svájcban 158 drb. küldemény esik. Természetes, hogy kisebb megterhelés mellett a forgalom lebonyolítása is gyorsabban és biztonságban történhetik, ami viszont nagyban hozzájárulhat a forgalom kedvező alakulásához.

V. A postaszolgálat viszonya a területhez és lakossághoz¹⁾ 1930-ban.

		Magyarország	Ausztria	Svájc	Megjegyzés
A postahivatalok száma*)		2'736	2'772	3'918	*) hivatalok, ügynökségek, mozgó és kálauz posták és egyéb postahelyek.
1 postahelyre eső	terület □ km-ben	34	30'2	10'5	
	lakosság 1000-ben	3'1	2'3	1'0	
A táv- és távb. hivatalok száma		4.290*)	6'392	3 905	*) Táv. hiv. sz.: 2.624 Táv. hiv. sz. 1.666 A táviró hivatalok számában szerepelnek az összes állami, vasuti és magán-hivatalok
1 táviró-, távb. hivatalra eső	terület □ km-ben	21'7	13'1	10'6	
	lakosság 1000-ben	2'02	1'02	1'04	

Felmerül az a kérdés, hogy a postai, illetőleg a táviró- és távbeszélőforgalom alakulása nem függ-e össze a hivatalok számával és megoszlásával? Erre nézve az V. sz. kimutatás ad felvilágosítást, mely a postaszolgálat viszonyát tünteti fel a területhez és lakossághoz.

Eszerint a kimutatás szerint úgy területből, mint lakosságból jóval több esik egy-egy posta-, illetőleg egy-egy táviró- és távbeszélőhivatalra, mint Ausztriában és főleg Svájcban. Például nálunk egy postahivatalra (ideszámítva az ügynökségeket és egyéb postaállomásokat is)

¹⁾ A felsorolásban az egyesített posta-, táviró-, távbeszélőhivatalok külön is szerepelnek úgy a postahivatalok, mint a táviróhivatalok és távbeszélőhivatalok számában is. Ha az egyesített hivatalokat csak egyszer számítjuk, úgy az összes posta hivatalok (az évi jelentésben „postahelyek” gyűjtőnév alatt szerepelnek) száma: 2747.

34 km.² terület esik, Ausztriában 30.2, Svájcban 10.5. A lakosságból nálunk egy postahivatalra esik 3100, Ausztriában 2300, Svájcban 1000. A távíró- és távbeszélőhivataloknál valamivel jobb a helyzet. Egy-egy hivatalra eső terület és lakosság nálunk egyformán kb. kétszerese annak, mint ami Ausztriában és Svájcban egy-egy hivatalra jut.

Végeredményben azt mondhatjuk, hogy a hivatalok számának és a területnek, illetőleg lakosságnak aránya nem egyezik meg a forgalom arányával, így közvetlen összefüggést a forgalom és a hivatalok száma között nem állapíthatunk meg. De ezt természetesnek is kell találni, mert a lakható területek nagysága és a lakosság megoszlása mindegyik államban más és más. Az bizonyos, hogy nálunk úgy a postahivatalok, mint a távíró- és távbeszélőhivatalok hálózata ritkább, mint a másik két államban és valószínűleg a forgalom alakulására ez is befolyással van.

VI. A posta—autóbusz- és légipostaforgalom 1930-ban.

	Magyar- ország	Ausztria	Svájc	Megjegyzés
Az autóbuszok drb. száma	46	606	222	
A kocsi km-ek száma 1000-ben	783	10 667	7.874	
A kocsi km-ek aránya	1	13·6	10·2	
Az utasok száma 1000-ben	542	5.761	4.661	
Az utasok aránya	1	10·6	8·6	
1 autóbuszra eső kocsi km.-ek száma 1000-ben	17	17·6	35·5	
1 kocsi km.-re eső utasok száma	1·44	1·85	1·69	
A légiposta küld. száma 1000-ben	58·6	188	4.525*	*) Ebből külföldi iorg. 74.900
A légiposta küld. aránya	1	3·2	78	

A VI. sz. kimutatásból, mely a posta-autóbuszok és a légiposta forgalmát tünteti fel, azt látjuk, hogy úgy Ausztria, mint Svájc forgalma ebben a két üzletágban sokszorosan felülmúlja a mienket. De

VII. A rendes postai bevételek és kiadások alakulása.¹⁾

		Magyarország	Ausztria	Svájc	Megjegyzés	
Összes bevétel*)	millió pengőben	105·7	197·5	289·5	*) kamatokkal együtt	
Összes kiadás*)		99·4	200·7	246·5		
1 lakósr eső	bevétel	pengőben	12·2	30·2	71·2	**) Az egy lakósr ra eső nemzeti jöved. %-ában
	kiadás		11·4 3 1 ⁰ / ₀ **))	30·7 5·4 ⁰ / ₀ **))	60·4 5·3 ⁰ / ₀ **))	
1 munka- egységre eső	bevétel		0·71	0·73	0·62	
	kiadás		0·67	0·75	0·53	

érdekes megfigyelni azt is, hogy e két postaigazgatás közül, mindegyik azt az eszközt használja fel inkább és fejleszti ki jobban, mely különleges viszonyainak leginkább megfelel. Ausztriának hegyvidéke kevés kivétellel mindenhol alkalmas az autóforgalomra, azért az osztrák posta elsősorban az autóbuszforgalmat fejlesztette ki és az osztrák jelentés büszkén hivatkozik arra, hogy az idegenforgalom fellendítésében a postai autóbuszjáratok megszervezésének van legnagyobb része. Svájcban viszont, ahol a természet ezer akadályt állít a közlekedés útjába, a légiforgalom a posta tevékenységének természetes kiegészítője.

A különböző posták forgalmi tevékenysége mellett, érdekelhet bennünket a pénzügyi viszonyok alakulása is. A rendes postai bevételek és kiadások alakulását a VII. sz. kimutatás tünteti fel. *A három állam postabevételeinek és kiadásainak alakulása, természetesen visszautkrözi, ha némi torzításokkal is, a forgalomban mutatkozó eltéréseket. Ha a bevételeket és kiadásokat az I-es táblázatban szereplő munkaegységek számához viszonyítjuk, azt látjuk, hogy úgy az egy munkaegységre eső bevétel, mint az egy munkaegységre eső kiadás a legalacsonyabb Svájcban és legmagasabb Ausztriában. Ha a gazdaságosság mértékéül az üzemeknél általában a teljesítmény egységére eső kiadást tekintjük, akkor azt kell mondanunk, hogy a leggazdaságosabban dolgozik Svájc és a legkevésbé gazdaságosan Ausztria. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy a magyar posta körülbelül egyharmad forgalom és lényegesen rosszabb területi viszonyok mellett (Magyarországon egy postahivatalra, illetőleg egy távíró- és távbeszélőhivatalra*

¹⁾ Az 1930. évi jelentésben szereplő értékekkel, de beruházások és tartalékalapok nélkül.

a három állam közül a legnagyobb terület esik) egy megcsönkített ország tengődő gazdasági élete közepette, igazságtalan nyugdíjterhek súlyát hordozva érte el ezt az eredményt, akkor meg lehetünk vele élégedve.

Az egy lakosra eső bevételeknél és kiadásoknál azt látjuk, hogy azok nálunk kb. egyharmadát teszik ki az osztrák és egyhatodát a svájci postánál szereplő értékeknek.

Ha a kiadásokat a nemzeti jövedelem százalékában fejezzük ki, a következő eredményt kapjuk:

	Magyarország	Ausztria	Svájc
	a nemzeti jövedelem százalékban.		
Rendes kiadások	3.2	5.3	6.3

Ebből az következik, hogy Magyarországon a kisebb nemzeti jövedelem mellett százalékosan is kevesebbet költünk a postára, mint a másik két államban. Tévedés volna azonban ebből arra következtetni, hogy takarékos nemzet vagyunk. Hiszen — ahogy már erről szó volt — a postai kiadások csak kis része olyan, amelyik mint személyes kiadás fogható fel. Túlnyomórésze hozzátartozik az árucseré és pénzforgalom folyamatánál felmerülő költségekhez. A postai kiadások csekélyisége tehát elsősorban gazdasági forgalmunk lanyhaságára mutat.

(Folytatjuk.)

„Portai“ posták.

Irta: DR. MONUS FERENC, m. kir. postafőfelügyelő.

„Postes de la Sublime-Porte”.

Par le dr. François Monus, inspecteur supérieur des postes roy. hongr.

L'auteur décrit, à la base de sources du XVIIe siècle, l'organisation de service des postes établies pour entretenir la communication de la Cour princière de Transylvanie et du voïvode de Valachie avec la Sublime-Porte.

A 17. század erdélyi fejedelmei egyidőben sűrű és gyakori diplomáciai érintkezésben voltak a szultán udvarával, ahol portai követeket is tartottak. A követek gyakran kaptak Erdélyből utasításokat és ezek elég sűrűn küldték jelentéseiket az erdélyi fejedelmi udvarba. Skender basa 1616. évben írja Bethlen Gábornak Konstantinápolyból, hogy „nekem postán igen hamarsággal értesemre adjad” — a dolgokat.

I. Rákóczi György portai összeköttetésére vonatkozó okmányok különösen érdekes képét nyújtják az akkori levélváltásnak, hírszerzésnek. I. Rákóczi György sokat és behatóan foglalkozott az erdélyi postaszervezettel (futárszolgálattal) s kiadott intézkedéseivel hamarosan rendet teremtett a közterhet jelentő „posták“ körül.¹⁾

Nagy súlyt helyezett a futárok pontos, késedelem nélküli járá-

¹⁾ Címeres fejedelmi futárt jelentett a „posta” szó. — Erdélyi postarendtartás 1641-ből, az 1634. évi rendtartás javított kiadása. Henyey V. A magyar posta története. Budapest, 1926. 52. oldal. Wodianer Ferenc és Fia Bpest.

sára, s ebből folyólag a megfelelő hírszolgálatra. Udvarában valóságos postairoda volt, ő maga mondhatni nap mint nap levelezett. Egyik ismeretlen udvari embere által vezetett s 1632. évből származó Naplókönyv²⁾ igazolja, hogy nem múlt el egy nap, amelyen a fejedelem „postát“ ne „bocsájtott volna el“.

I. Rákóczy György, Tholdalaghi Mihály és Körösi István, portára induló követének 1639. július 19-én a következő utasítást adja: „ . . . útjukban Máté vajdát salutálják nevünkkel az oda bevaló állapotokról értekezzenek tőle s ahoz képest constinuálván útjukat, kérjék az vajdát is, ha valami oly új híre lehet, arról minket is éjjelnappal tudósítson. — Azontúl lévő útjukban is igen vigyázzanak, értekezzenek minden állapotokról, *postánkat* ha előtalálják azoktól is tudakozzanak s minket is informáljanak s nekünk hozó leveleket is felszakaszthatják és megolvashatják az végre hogy érthessék az dolgot idején és magukat is kezdhessék, ahoz alkalmaztatni, *bepecsételvén* nekünk is igen sietséggel megküldvén“.³⁾

Vagyis: a portára menő vagy onnan jövő követeknek, futároknak megengedte a fejedelem, hogy útjukban, ha levelethozó postással találkoznak, azt alaposan kikérdezhetik, a nála lévő levelet felnyithatják, elolvashatják, hogy tájékozódjanak kellőképen a már történtek felől.

A 17. században egyébként a hírszerzés egyik módja volt, a forgalmasabb, járt utakat megfigyelés alatt tartani, a levélvivőket feltartóztatni, elfogni, illetve a fontos tartalmú leveleket elkobozni.⁴⁾

Tholdalaghi, aki már Bethlen Gábor fejedelemsége idején is portai követ volt, 1613—15. években ura megbízásából több ízben megtette Erdélyből — Konstantinápolyba és vissza az utat. Egyik ráncmaradt, sajnos töredékes, de így is nagyérdekű Évkönyvében⁵⁾ leírja a Brassótól — Konstantinápolyig 14 nap alatt megtett útját, a következő városok, falvak érintésével: Brassó, Tergovistia, Bukarest, Giurgiu, Ruscsuk, Cservena-Voda, Sumen, Szmjedova, Dobroli, Derekoj, Fakir, Eszki-Polosz, Janina, Zarat, Köztemer, Cilivrián, Bujak-Csekmedzse, Kucsuk-Csekmedzse, Konstantinápoly.

Gyulafehérvártól — Szászszebes — Szerdahely — Brassóig, majd innen folytatólag a már említett utat használták ez időben az erdélyi fejedelem futárai, ha a szultán udvarába mentek. Ez volt az akkor úgynevezett portai „derékút“. Előfordult azonban, hogy a fejedelmi futárok Konstantinápoly előtt ez úttól eltértek, más községeken át közeledtek a szultán fővárosához. Innen magyarázható Tholdalaghi

²⁾ „Naplókönyv 1632-ből“. Történelmi Tár 1883. 519. és követk. oldal.

³⁾ I. Rákóczi György és a porta. Beke—Barabás, Budapest, 1888. Magyar Tudományos Akadémia kiad. 472. oldal.

⁴⁾ Postákat megtartóztatják vagy talán megölték a latrok. Bethlen Gábor levele 1620. szept. 19. Bethlen Gábor levelei. Közli: Szilágyi Sándor: Történelmi Tár, 1885. 3. füzet. — „Posta fogva vagy on, ki ma reggel Havasalföldében akart menni, hogy segítség jöjjön onnét“ stb. Levelek Erdély történetéhez. Közli: Szádeczky Lajos. Történelmi Tár, 1883.

⁵⁾ Tholdalaghi Mihály évkönyve 1613—15. Közli Szilágyi Sándor: Történelmi Tár 1881. évf.

1639. évi október 24-én kelt levelének következő része: „az posta ha jó, az derékúton jöjjön, hogy találhassuk elől”.⁶⁾

Úgy Tholdalaghi, mint más portai követ jelentéseiben többször találkozunk „a brassai posta” megjelöléssel. Brassóból nem egyszer egy „öregember”, „az brassai szolgálta vitte a fejedelem levelét a Portára; ezt az „öregembert” Tholdalaghi a fejedelem jóindulatába ajánlotta, mint igen megbízható, jóra való postást. Máshelyen „János deák” nevű brassói postáról van említés téve, majd „Ferenc nevű portai futár”, azután Száva Mihály és Dániel Ferenc futárok említetnek elég gyakran.⁷⁾

A portai levelezés közvetítésében jelentős szerepe volt a „brassói postának” (futárnak).

A már említett s 1632. évből származó Naplókönyv elég részletesen felsorolja Rákóczi György udvarából naponta induló és érkező postákat. Elég gyakran itt a „brassai posta” említése is.⁸⁾

Tholdalaghi portai jelentései nem egyszer a havasalföldi vajda „postájával” érkeztek az erdélyi fejedelmi udvarba.⁹⁾

I. Rákóczi György, jóviszonyt tartott Máté havasalföldi vajdával, akinek „postája” mondhatni rendszeresen járt-kelt a vajda székhelye, az erdélyi fejedelmi udvar és Konstantinápoly között.

Igy Erdély portai követe is többször kapott urától levelet a havasalföldi vajda futárja útján. Nem egy, e korbéli portai levelezésből olvasható, hogy „Máté vajda kalarása” hozta vagy vitte a postát. A „kalarás” utaskísérő, utakat, átjáróhelyeket ismerő egyén volt, akit ilyenformán levélvitellel is gyakorta megbíztak.¹⁰⁾

Rákóczi György 1633. március 13. kelt s Szalánczi István portai követéhez címzett levelét így kezdi: „23. Febr. írt kegd levelét az havasalföldi vajda magyar deákja ma ebédünk után adá meg” stb.¹¹⁾

Sebessi Boldizsár, Rákóczi egyik portai követe írja 1640. november 28-án a fejedelemnek „Nagyságod levelét a vajda önagyasága küldé meg”.¹²⁾

Ebben az időben már szokás volt a levelekre feljegyezni az átvétel időpontját és a futár nevét, vagy valamilyes megjelölését. Rákóczi György hasonlóképen járt el, követei által küldött levelein a következő feljegyzés olvasható: „Görgény 1640. Délest 3 óraker, Ferenc portai postánk”. Vagy „Délest 2 óraker havasalji vajda postája”. Vagy „Hozá Dobra nevű kalarás”.¹³⁾

⁶⁾ Rákóczi György és a porta stb. 502. oldal.

⁷⁾ U. o. 23. 522., 578., 584., 828. oldal.

⁸⁾ Pl. „Péntek 14. Ebéd után érkezett meg egyik váradi posta, azután ő nagyasága bocsátott postát Brassóba”. „Vasárnap 16. Reggel bocsátotta el önagyasága az brassai postát levelekkel”. „Hétfő 17. . . . Ebéd után jött meg egyik posta Brassóból”.

⁹⁾ Rákóczi György és a porta stb. 85. oldal.

¹⁰⁾ U. o. 515. 829., 840., 849., 858., 863. oldal.

¹¹⁾ Szilágyi Sándor: Levelek és acták I. Rákóczi György és a porta történehez. Történelmi Tár 1883. 707. oldal.

¹²⁾ U. o. 535. oldal.

¹³⁾ U. o. 848. oldal.

Mindezekből következtethetjük, hogy a havasalföldi vajda udvarában talán az erdélyi futárintézmény mintájára szervezett „posta” működött, — ha nem is olyan terjedelemben és szervezettséggel s a vajda futárai gyakran megtették az utat Konstantinápolyig és vissza; következtethetjük továbbá, hogy a 17. századi Erdély „portai postája” egyidőben, — mondhatjuk — elválaszthatatlanul összefüggésben volt a havasalföldi vajda futárainak működésével.

Az erdélyi fejedelmi udvar „postáját”, a vajda „postája” kiegészítette, egymásra utaltságukat megértve, egymást kölcsönösen támogatták, mindaddig, míg az erdélyi viszonyok nem változtak.

Rákóczi György uralkodását megelőzően is van adatunk arra, hogy a portai levelezést oláhországi „posták” közvetítették. Házy János Konstantinápolyból írja Bethlen István kormányzónak 1630. VIII.—17-én: „... én tudálom, hogy Nagyságod az erdélyi postákat kimili, oláh posták hozzák ide az ő felsége (Brandenburgi Katalin fejedelemnő) és Nagyságod leveleit”. Máshelyen ismét „... Hiszen ha az hitván Oláhország elgyőzi a postákat tartani, Erdély ország inkább” ... stb.¹⁴⁾

A 17. század végén már említetten kívül egy másik portai postaútról is tudunk, a Bécs—Buda—Temesvár—Nagyszeben—Bukarest—Drinápoly—Sumen—Konstantinápolyi, továbbá a Bécs—Buda—Zimony—Belgrád—Nis—Sofia—Filippopol—Drinápoly—Csorlu—Konstantinápolyi útról. Ez utóbbi, mely Belgrádtól a Balkánon vezetett végig, volt az úgynevezett „janicsár posták” (török posták) főközlekedési útja.

Ezt az útirányt említi Baló Mátyás portai követ 1686. évi „Itinerariumában”¹⁵⁾, ahol is leírja Drinápolyból Budára menet Sofián—Nisen—Nándorfehérváron át vezető útját.

Ez az útvonal I. Lipót uralkodásától kezdve, de különösen a 18. század elején, 1739. évtől a konstantinápolyi cs. követség felállításának időpontjától kezdődőleg, mint a Bécs—Konstantinápolyi futárjárat útja nagyjelentőségre tesz szert.

*

Régi világok, letűnt századok sötétségébe imbolygó lánggal világító mécsesem kioltom s mégegyszer elrebegem e szót: Erdély.

Szeretném, ha mindenki azzal a magyar fájdalommal ejtené ki e kis ország nevét, amilyen fájdalommal ide írom annak minden bűtjét: Erdély ...

¹⁴⁾ Brandenburgi Katalin és Bethlen István összeköttetése a portával. Történelmi Tár 1885. 102. oldal. Közli: Gergely Samu.

¹⁵⁾ Baló Mátyás Kapitliha itinenariuma. Közli: Veress Endre. Történelmi Tár 1899.

A postaalkalmazottak járandóságának csökkentése és ennek következménye.

Közlő: Dr. LANTOS BÉLA, m. kir. postafőfelügyelő.

La diminution des traitements des employés des postes et ses conséquences
Par le dr. Béla Lantos inspecteur supérieur des postes roy. hongr.
L'auteur continue son article communiqué dans le dernier numéro de notre revue.

(Folytatás.)

A fizetéscsökkentés szükségességét a kormányzótanács elsősorban az ipari válsággal indokolta, amelynek következtében a szociális szolgáltatások tetemesen megnövekedtek és az adójövedelmek egyidejűleg csökkentek.

A fizetéscsökkentést rendelettel léptették életbe, melyet előzetes tárgyaláson az érdekeltekkel nem vitattak meg. Itt meg kell jegyezni, hogy 1920. óta a Saarvidék ügyeit a Népszövetség által kinevezett, 5 tagból álló kormányzótanács intézi. A lakosságnak nincsen beleszólása az ügyek vitelébe. Az alkalmazottak tiltakoztak, hogy az áldozathozatalban a lakosság többi része nem osztozik. Az első fizetéscsökkentési rendelet hatálya a következő költségvetési évig szólott, azonban a második már kimondta, hogy mindkettőnek a hatálya 1933. évi március hó 31-én jár le. Az előzmények után attól lehet félni, hogy a kormányzótanács azokat továbbra is érvényben fogja tartani.

A fizetéscsökkentés anyagi zavart és elégedetlenséget okozott, mert érvényben levő kötelezettségeket (lakás, iskola, stb.) nem lehet rövidesen megszüntetni. Hatása még két irányban jelentkezett: az élelmiszer és ruházatközpont kiadások csökkenése, a reménytelenség és kétségbeesés növekedése. Bár statisztikai adatok nem állanak rendelkezésre, kétségtelen, hogy a csökkentett vásárlóképeség, általában a nyomasztó helyzet, rányomta bélyegét az egész társadalomra.

Az alkalmazottak munkateljesítménye — a fizetésleszállítás következtében — nem csökkent, sőt annak fokozása céljából a vezetőség az évi szabadságidőt meg rövidítette. Érdekes jelenség, hogy a gazdasági válság ellenére a posta forgalma nem csökkent s így a posta bevételeiben az nem érezte hatását. Ezt annak tulajdonítják, hogy a rossz gazdasági viszonyok miatt a nagy cégek a számlák kiegyenlítését gyakrabban sürgetik és új üzletfelek szerzése céljából sok körlevelet bocsátanak ki.

Az eddig közölt adatok a kinevezett személyzetre vonatkoznak. A napidíjasok ugyancsak két ízben: 1931. október és 1932. április 1-én szenvedtek fizetésleszállítást, mindkét esetben 5—5%-kal. A munkások fizetését 1931. október 1-én csökkentették 6%-kal; az újabb levonás iránti tárgyalások folyamatban vannak.

Svájc. A svájci postaalkalmazottak jövedelme alapfizetésből, helyi pótlékból (maximum 480 frank nő — és 360 frank nőtlennél alkalmazottnál), családi pótlékból (évi 120 frank minden 18 éven aluli gyermek után) és a speciális munkák után járó külön munkadíjakból áll. A létfenntartási index után igazodó drágasági pótlék nincsen rendszeresítve. Svájc ama kevés állam közé tartozik, amelyekben 1929. óta a fizetéseket nem csökkentették. Minthogy a létfenntartási index-szám (1914. = 100) 1929. óta 161-ről 150-re esett, 1932. elején: a fizetések vásárlóereje kb. 7%-kal emelkedett, az 1914. évi állapottal szemben pedig az életszínvonal, úgy az alacsonyabb, mint a magasabb fokozatokban, magasabb.

A gazdasági válság — bár fizetéscsökkentést nem idézett elő — itt is érezte hatását és ezért a kormány elhatározta, hogy a posta belső és külső szolgálatában, a kiadások csökkentése céljából, általános racionalizálást fog végrehajtani. Újabb

a magánalkalmazottak körében igen erős mozgalom indult meg, sőt a kormány is foglalkozik azzal a gondolattal, hogy a közszolgálati alkalmazottak s így a postások fizetését is leszállítsák.

Az Amerikai Egyesült-Államok. Az USA-beli postatisztviselők 5 fizetési fokozatban vannak: 1700, 1800, 1900, 2000 és 2100 dollár évi fizetéssel. Egy évi kifogástalan szolgálat után automatikusan lépnek a magasabb fokozatba. Drágasági segélyt vagy más hasonló illetményt nem kapnak. A fenti fokozatok 1925. óta nem változtak. A kongresszuson előterjesztett azon javaslatot, hogy a költségvetés egyensúlyának biztosítása céljából a fizetéseket 10%-kal csökkentésék, nem fogadták el. Ehelyett elhatározták, hogy az évi 1000 dollárnál nagyobb fizetést élvező alkalmazott évenként 1 hónapi szabadságra megy fizetés nélkül. A rendelet érvényének az ideje alatt fizetéses szabadságra senki sem mehet. Az automatikus előlépés és az üresedésben levő állások betöltése szünetel. Az éjjeli munka pót díját leszállították.

Hozzávetőleges becslés szerint a létfenntartási költségek 1929. január óta 3—10%-kal csökkentek. Ebben a mértékben tehát az alkalmazottak fizetésének vásárlóereje emelkedett, a háború előtti állapottal szemben azonban csökkenés mutatkozik.

Az elmúlt 10 év alatt a munkateljesítmény évenként 50%-kal emelkedett és a válság ideje alatt nem történt kísérlet arra nézve, hogy azt fokozzák.

A fizetésrendezés ellen a személyzet érdekképviselői tiltakoztak. A postatisztviselők nemzeti szövetsége felhívta tagjait, hogy a kongresszus tagjait keressék fel leveleikkel és táviratokkal a tisztviselők elleni hangulat tompítása céljából. Az amerikai munkásszövetség, melynek kötelékébe tartozik a fentnevezett szövetség, felhívta a társszövetségeket, hogy a postaalkalmazottakat ebbeli munkájukban támogassák.

Magyarország postástársadalma nincsen képviselve a posta, táviró és távbeszélő alkalmazottak nemzetközi szövetségében, ennél fogva az angol tanulmány nem is terjed ki a mi viszonyainkra.

A magyar posta alkalmazottainak a fizetésleszállítások következtében megváltozott helyzetét — a rendelkezésemre álló adatok felhasználásával — a következőkben ismertetem.

A magyar postaalkalmazottak jövedelme: a fizetés, a lakáspénz és a családi pótlék. Ezenfelül a Budapesten állomásozók közlekedési segélyben részesülnek. Mellékilletmények: az üzemi jutalék, továbbá az éjjeli pénz, kiküldetési illetmény és a mozgópostások órapénze.

A magyar postások, a többi közszolgálati alkalmazottakhoz hasonlóan, a tulajdonképpeni négyszeri fizetésescsökkenésen felül, már 1931. január hó 1-én csökkentett fizetésben részesültek, amikor a kereseti adót — különadó címen — 100%-kal felemelték.

Mínthogy az angol tanulmány az 1932. július hó 1-jéig beállott változásokról szól: az egyöntetűség megkívánja, hogy elsősorban a jelzett időpontig elrendelt és az I. kimutatásban összefoglalt három levonással foglalkozzam.

Az 1931. szeptember hó 1-én életbelépett fizetésleszállítás alkalmával a lakáspénz, a családi pótlék és a közlekedési segély érintetlen maradt.

Az ellátási díjakat a régi nyugdíjasoknál, akiket 1925. július hó 1. előtt nyugdíjaztak 5%, az új nyugdíjasoknál (1925. július hó 1., 1927. október hó 31.) 10% és a legújabb nyugdíjasoknál (1927. október hó 31. óta nyugdíjazottak) 15%-kal csökkentették.

Az 1932. január 1-én bekövetkezett második csökkentés már a lakáspénzre is kiterjedt, amennyiben a lakáspénz összegét 5%-kal apasztották.

Ez alkalommal a régi nyugdíjasok ellátási díjából újból nem vontak le. Ellenben

az új nyugdíjasoknál az eddigi 10%-on felül, a különböző állásoknak megfelelően, — további 2—12%-ig terjedő — és a legújabb nyugdíjasoknál az eddigi 15%-on felül további 5—13%-ig terjedő levonást eszközöltek. A kezelőket, díjnokokat és az altiszteket az újabb levonás alól mentesítették.

A harmadik, 1932. július hó 1-én életbelépett fizetéscsökkentési rendelet a tényleges szolgálatban állóknál az újabb levonás alól mentesített létminimumát 120 pengőben állapította meg. A lakáspénz újabb 3, összesen 8%-os levonást szenvedett. A közlekedési segélyt a VI. fizetési osztályig bezárólag megszünteti és az alsóbb kategóriákban 13.60 P helyett 10 pengőben állapította meg. Itt a csökkenés 100, illetőleg 26%. A feleség után járó családi pótlék 53—56%-kal, a gyermekeket illető pedig 6—12%-kal csökkent. Közszolgálatban álló házastárs után családi pótlék nem jár és az ilyen házastárs lakáspénze 50%-kal csökkent.

Ez a rendelet a nyugdíjasok ellátási díját — 80 pengő levonásmentes létminimum biztosítása mellett — olymódon állapította meg, hogy az előző levonások betudásával az első csoportba tartozó nyugdíjasok ellátási díjából 7, a második csoportbeliekéből 13—25%-ig és a harmadikéből 19—30%-ig terjedő levonást eszközöl. Ezzel a rendezéssel a három csoportba tartozó nyugdíjasok ellátási díjait körülbelül egyenlősítették.

I. Kimutató

a m. kir. posta alkalmazottainak 1931. évi szeptember hó 1. óta történt fizetéscsökkentéseiről.

Az alkalmazott, illetőleg a fizetési osztály megnevezése	A fizetéscsökkenés százaléka				Jegyzet
	1931. IX. I.	1932. I. P.	1932. VII. I.	Összesen	
Vezérigazgató	12	3	5	20	
V. fizetési oszt.	12	3	4	19	
VI. „ „	12	3	3	18	
VII. „ „	10	3	3	16	
VIII. „ „	10	2	3	15	
IX. „ „	10	2	2	14	
X. „ „	10	—	2	12	
XI. „ „	10	—	2	12	
Gyakornok	—	—	—	—	Újból rendszerezés 1932. VII. 1.
Kezelők és kezelőnők	10	—	2*	12	
Műszaki segédszemélyzet és altisztek	10	—	2*	12	
Díjnokok	10	—	2*	12	
Kisegítő szolgálók	10	—	2*	12	*Ha a havi fizetés a 120 pengőt meghaladja

Az I. kimutatás szerint fizetésük csökkenése 1932. júl. hó 1-ig átlagban 15%-ot tesz ki. A magasabb rangban levőknél ez a levonás (20—16%) nagyobb, a kisebb fizetésűeknél (15—10%) kisebb. A magyar gazdaságkutató intézet értesítése szerint a létfenntartási költségek index-száma 1929. jan. 1-től 1932. jún. hó 30-ig 117.6-ról 98.9-re csökkent, tehát 16%-os áresés mutatkozik. Ennélfogva a nagyobb fizetéseknél átlagban a vásárlóképesség 3%-kal csökkent, a kisebb fizetéseknél pedig ez 3.5%-kal emelkedett.

Ha azonban tekintetbe vesszük azt a körülményt, hogy nemcsak a fizetés, hanem jövedelmünk lényeges részét képező többi járandóságunk is lényegesen kisebb lett (pl. az üzemi jutalék a forgalommal együtt 29%-kal apadt) és hogy az index csak az elsődrendű szükségletek áringadozásainak alapulvételével készül: megállapíthatjuk, hogy jövedelmünk vásárlóereje az 1929. évi színvonalon alul maradt.

A II. kimutatás azt a csökkentést tünteti fel, amely a magyar posta alkalmazottainak háborúelőtti fizetését és lakáspénzét 1932. július-, illetve augusztus hó 1-éig érte. Meg kell jegyezni, hogy a kimutatásban feltüntetett összegek az I—II fizetési osztályba tartozó fokozatok, illetőleg az I. lakbérososztályba tartozó kétféle lakáspénz átlagértékeinek felelnek meg.

E kimutatás szerint a fizetések — a főiskolai képzéssel bíró gyakornokoké kivételével (+3.5%) — átlagban 24.7%-os csökkenést szenvedtek. A lakáspénzeknél — a gyakornokok, díjnokok és kisegítő szolgálóké kivételével, akik a háború előtt lakáspénzt nem élveztek — az alkalmazottak átlagos vesztesége 16%-ot tesz ki. Ha azoknak a fizetését és lakáspénzét összegezve hasonlítjuk össze, akik 1913-ban lakáspénzt kaptak, akkor azt találjuk, hogy az átlagos csökkenés 25%.

A fizetéscsökkentéseket törvényes felhatalmazás alapján a kormány rendelte el és eredetileg az I. és II. rendelet érvénye 1932. június végéig szólt. A harmadik rendelettel mindhárom levonás 1933. június hó végéig marad érvényben.

A IV. levonás, amely 1933. március 1-től hatályos, a **tényleges szolgálatban** állóknál a következő:

Vezérigazgató: az eddigi 20%-on felül 7%, összesen: 27%,

V. fiz. osztály: az eddigi 19%-on felül 6%, összesen 25%,

VI. fiz. osztály: az eddigi 18%-on felül 6%, összesen: 24%,

VII. fiz. osztály: az eddigi 16%-on felül 6%, összesen: 22%,

VIII. fiz. osztály: az eddigi 15%-on felül 5%, összesen: 20%,

IX. fiz. osztály: az eddigi 14%-on felül 5%, összesen: 19%

és a fel nem sorolt alkalmazottaknál — havi 100 pengő létminimum biztosítása mellett — az eddigi levont 10, illetve 12%-on felül további 5%, összesen tehát 15, illetve 17%.

Ugyancsak csökkentést szenved az üzemi jutalék is, amiből 5%-ot kell levonni.

A nyugdíjasoknál a levonás a következő:

1. Az 1925. július hó 1-e előtt nyugdíjazottak ellátási díját a nyugdíjba becsálható javadalmazás alapulvétele mellett — az időközben engedélyezett 10%-os emelés nélkül — aranykoronában újból meg kell állapítani. Az új megállapításnál 1 aranykorona 1.36 pengővel kell számítani.

2. Az 1925. július hó 1-ét követő időben nyugdíjazottak ellátási díját az eddigi levonásokon felül további 2%-kal kell csökkenteni, oly módon, hogy havi 100 pengő ellátási díj érintetlen maradjon. Ennélfogva az újabb nyugdíjasok ellátási díjából összesen 27—15%-ot — és a legújabb nyugdíjasokéból 32—21%-ot kell levonni.

A negyedik fizetéscsökkentés átlaga 6%. A négy levonás átlagban 18.5% veszteséget okozott. A magasabb rangban ez a levonás (27—22%) nagyobb, az ala-

III. Kimutatás

a m. kir. posta alkalmazottai fizetésének és lakáspénzének a háboru óta történt változásairól.

Az alkalmazott, illetőleg a fizetési osztály megnevezése	Átlagos évi fizetés pengőben		Különbözet				Átlagos 1/4 évi lakáspénz pengőben az I. lakásbérosztályban		Különbözet				A fizetés és lakáspénz együttes külön bözete %o-ban		
	1913. VII. 1.	1932. VII. 1.	pengőben		%o-ban		1913. VIII. 1.	1932. VIII. 1.	pengőben		%o-ban		—	+	
			—	+	—	+			—	+					
Vezérigazgató	16240	8880	7360	—	45	—	725	583	142	—	20	—	41	—	
V. fiz. oszt.	11600	6750	4850	—	42	—	725	507	218	—	30	—	39	—	
VI. fiz. oszt.	8352	4940	3412	—	40	—	580	456	124	—	21	—	36	—	
VII. fiz. oszt.	áll. rendszer	6264	3678	2586	—	41	—	464	380	84	—	18	—	36	—
	(V.) vasúti rendszer	6960	3678	3282	—	47	—	435	380	55	—	13	—	40	—
VIII. fiz. oszt.	áll. rendszer	4640	2770	1870	—	40	—	377	304	73	—	19	—	35	—
	(VI.) vasúti rendszer	5336	2770	2566	—	48	—	362	304	58	—	16	—	41	—
IX. fiz. oszt.	áll. rendszer	3364	2216	1148	—	34	—	290	228	62	—	21	—	31	—
	(VII.) vasúti rendszer	4060	2216	1844	—	45	—	290	228	62	—	21	—	40	—
X. fiz. oszt.	áll. rendszer	2552	1898	654	—	26	—	261	202	59	—	23	—	25	—
	(VIII.) vasúti rendszer	3016	1898	1118	—	37	—	261	202	59	—	23	—	34	—
XI. fiz. oszt.	áll. rendszer	1624	1602	22	—	1.4	—	232	177	55	—	23	—	9	—
	(IX.) vasúti rendszer	2088	1602	486	—	23	—	232	177	55	—	23	—	23	—
Gyakor- nokok	főiskolai minős.	1392	1440	—	48	—	3.5	—	142	—	142	—	100	—	42
	középisk. minős.	1392	1242	150	—	11	—	—	142	—	142	—	100	—	28
Kezelők és kezelőnők	1740	1353	387	—	22	—	145	142	3	—	2	—	17	—	
Műszaki segédzem. és altisztek	2088	1491	597	—	28	—	145	132	13	—	9.6	—	24	—	
Dij- nokok	díjnok	1503	1248	255	—	17	—	—	76	—	76	—	100	—	3.3
	szakdíjnok	2117	1329	788	—	37	—	—	76	—	76	—	100	23	—
Kisegítő szolgálók	1114	951	163	—	15	—	—	51	—	51	—	100	—	3.7	

Dr. Lantos Béla: A postaal alkalmazottak járandóságának csökkenése és ennek következménye.

csenyebb fizetési fokozatokban és állásokban (20—10%) kisebb. Ha figyelembe vesszük, hogy a levonásokat megelőző idő óta a létfenntartási index-szám 117.6-ről 97.5-re csökkent, tehát az áresés 17%-ot tesz ki: megállapíthatjuk, hogy a IV. fizetéscsökkentés következtében a nagyobb fizetések vásárlóképessége 7.5%-kal csökkent és a kisebbekké 2%-kal emelkedett. Súlyosabbá teszi a helyzetet az a körülmény, hogy az üzemi jutalék is — a forgalommal összefüggő természetes apadáson felül — még 5%-kal csökken.

A négy levonás következtében a háború előtti fizetések átlagos csökkenése 28.9%. A fizetés és lakáspénz együttes járandósága 29.5% veszteséget szenvedett azoknál a Budapesten állomásozó alkalmazottaknál, akik 1913-ban is lakáspénzt élveztek.

A IV. levonásra vonatkozó rendelet kimondja, hogy az első három levonás is 1933. július hó 1-étől kezdve továbbra is érvényben marad.

II. A válság tanulságai.

Ez a fejezet az első részben közölt értesítésekből és hazánkra vonatkozó adatokból levonható következtetéseket tartalmazza.

A feltett kérdésekre 17 állam felelt. U. m.: Ausztria, Belgium, Bulgária, Kanada, Csehszlovákia, Danzig, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Nagybritannia, Hollandia, Ir szabad állam, Luxemburg, Saarvidék, Svájc és az Amerikai Egyesült-Államok (U. S. A.). Öt államban (Ausztria, Dánia, Németország és Saarvidék, valamint Magyarországon) kétségtelenül megállapítható, hogy a személyzet fizetésének vásárlóereje csökkent. Egynehány államban — a rendelkezésre álló adatokból következtetve — a vásárlóerő nem változott.

A 17 állam közül hétben (Bulgária, Kanada, Csehszlovákia, Danzig, Franciaország, Hollandia és Svájc) kétségtelenül megállapítható, hogy a fizetések vásárlóereje 1929. január hó 1. óta növekedett, ami annak tulajdonítható, hogy az árak nagyobb mértékben estek, mint ahogy a fizetések csökkentek. Érdekes megemlíteni, hogy 8 államban (a fentiek U. S. A.-val), melyeknek alkalmazottai megnövekedett vásárlóerővel bíró fizetést élveznek, az indextől függő létminimum nincsen bevezetve. Nagybritanniában, ahol az előbb említett rendszer honos, egynehány fokozatban 1927-ben és másokban 1930-ban emelkedett az alapfizetés. Az a törekvés azonban, hogy általánosan magasabb alapfizetéseket állapítanak meg, 1931-ben sikerrel nem járt. A kérelem visszautasítását a kedvezőtlen gazdasági helyzettel indokolták.

Négy állam jelentéséből arra lehet következtetni, hogy az alkalmazottak zömének életszínvonala valószínűleg magasabb, mint a háború előtt volt; ezek: Ausztria (a kisebb javadalmazásúak), Hollandia, Luxemburg és Svájc. Tíz államban az alkalmazottak életszínvonala alacsonyabb, mint 1914-ben volt; ezek: Bulgária, Kanada, Csehszlovákia (az alacsonyabb fokozatokban levők kivételével), Danzig, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, az Amerikai Egyesült-Államok, valamint Magyarország. Ha a két utóbb említett csoport viszonyait vizsgáljuk, alig találunk olyan tényezőt, amely a kettő közötti különbséget megmagyarázná. Mindkét csoportban helyet foglalnak a világháborúnak úgy győztes, mint legyőzött államai, nagy és kis országok és minden csoportban találunk olyan államot, melyben a postának nagy hatásköre és önállósága van.

Általában a posta alkalmazottai jobb helyzetben vannak, mint a magánüzemek személyzete; vagyis az előbbieket fizetését nem csökkentették annyira, mint az utóbb említetteket. Kivétel ez alól Dánia és Nagybritannia. A magánalkalmazottak keresetét súlyosan érintette a munkanélküliség és a munkaidő leszállítása. Bár néhány állam (pl. Németország) a rövidebb munkaidőt a postánál is bevezette, kétségtelen, hogy

„a biztos kenyér“ tudata a gazdasági válságban a személyzet megnyugtatóására igen értékes tényező. Ezzel szemben meg kell állapítani azt aényt, hogy az 1929. év előtti jobb gazdasági viszonyok idejében a magánalkalmazottaknak jobb és az áremelkedésekkel inkább lépésttartó keresetük volt, mint a posta alkalmazottainak. Az 1914. évi állapottal összehasonlítva, a magasabb és az alacsonyabb fizetési fokozatokban levő alkalmazottak helyzete között igen érdekes különbséget találunk. Általában a magasabb fokozatokban levők lényegesebb veszteséget szenvedtek, mint a kisebb fizetésű alkalmazottak; némely államban azonban az alacsonyabb fokozatokban levők és rövidebb szolgálati idővel bírók is elégedetlenek helyzetükkel.

Ami a kormányok eljárását illeti, abban az esetben, amikor a gazdasági válság okozta költségvetési hiányon a postaalkalmazottak fizetésének csökkentésével akartak segíteni: az egyes jelentésekből kitűnik, hogy egy kormánynak sem okozott gondot az eljárás módja, a hozzájárulás kérdése. Ha a tárgyalások körülményeseknek és hosszadalmasoknak látszottak, a kormányok nem haboztak a legalkalmasabb eszközökkel — a személyzet tetszésével vagy enélkül is — a szükséges intézkedéseket megtenni.

Bár a gazdasági válság nem egyformán sújtotta az államokat, nincsen olyan ország, melyben az alkalmazottak fizetésének csökkentését nem azzal indokolták volna és alig van olyan ország, amely a költségvetés egyensúlyának biztosítását a személyzeti kiadások apasztása nélkül megkísérelte volna. A postaigazgatások autonómiája sem volt képes a kormányok azon elhatározását megmásítani, amely az alkalmazottak járandóságának csökkentésére vonatkozott. Hasonlóképpen megállapíthatjuk, hogy a fizetésleszállítás terve kizárólag a kormányoktól indult el és nem valószínű, hogy egyetlenegy postaigazgatás is felvetette volna ezt a gondolatot.

Igen érdekes jelenség, hogy az 1929. óta végrehajtott fizetésleszállításoknál egyáltalában nem vették figyelembe, vagy ha igen, csak nagyon csekély mértékben a posta gazdasági jelentőségű munkájának terjedelmét, jövedelmét, tiszta feleslegét. A fizetésescsökkenések okai: a költségvetési hiány és az árak esése; de nem voltak tekintettel arra, vajjon a posta nagy vagy kis haszonnal, illetőleg deficitel dolgozott-e? Nagybritanniában pl. visszautasították a csökkentett létminimum felemelése iránti kérelmet, bár az évi felesleg 10 millió font sterling volt.

Meg kell emlékeznünk a racionalizálásról is. Két év óta munkaadók, politikusok és tudósok egyek annak a hangoztatásában, hogy a racionalizálásban való együttműködés a munkavállalóknak is előnyére válik. A postások szívvel-leléssel résztvettek ebben a munkában. Nagybritanniában a munkateljesítmény évről-évre növekedett: így 1922. és 1930. között a forgalom 25%-os emelkedése mellett a személyzeti létszám csak 10%-os növekedést mutat. Hasonló eredménnyel találkozunk más állam közszolgálatában és a magánüzemekben is. Azonban mi történt? Nem volt olyan állam, amelyben a kormány a nagyobb munkateljesítményért nagyobb fizetést adott, vagy a gazdasági válság idején a fizetésleszállítástól eltekintett volna. Ellenkezőleg, a fizetés-csökkenésekkel egyidejűleg súlyt helyeztek a munkateljesítmény további fokozására.

A racionalizálás következtében a munkaeredmény az iparban is fokozódik, a nagyobb tömegű termelvények a piacot elárasztják. Az alacsony és mindinkább csökkenő keresetek folytán a munkások nem tudnak vásárolni és ennek következtében a válság elmélyül. Erre a körülményre a jelentések is utalnak.

Csalódás érte azokat a kartársakat is, akik a családi pótlékért azzal az érveléssel harcoltak, hogy a jövedelemnek ez a része minden körülmény között — bármilyen tisztviselőellenes időben is — érintetlen marad. Ezzel a reltevással szemben nem egy országban a családi pótlékot is csökkentették.

A jelentések arra engednek következtetni, hogy a fizetésleszállításnak az egész-ségre gyakorolt hatását csak hosszabb megfigyelés után lehet megállapítani. Minden-

esetre fennáll annak a lehetősége, hogy — amint azt osztrák kartársunk megállapította — az elbocsátástól való félelem a betegeket is munka folytatására bírja. Kétségtelen, hogy a csökkentett fizetés okozta nehéz megélhetési viszonyok között a szervezet könnyebben kimerül, elerőtlenedik, ellenállóképessége csökken és ennek kedvezőtlen következménye a postaalkalmazottak egészségi viszonyaiban is jelentkezik.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

A kir. kincstár felelőssége a m. kir. posta-állomás üzemével kapcsolatban előfordult balesetért.

(Folytatás.)

Felperes a kir. ítélőtábla ítélete ellen felülvizsgálati kérelemmel élt és a m. kir. Kúria a felülvizsgálati kérelmet a következő indokolással utasította el:

Az elsőbírói ítéletben megállapított azt a tényállást, hogy a baleset idején a felperesnek még két jömenetelű fényképező üzeme volt s hogy ezek közül az újpesti műtermet egy évig, a budapestit pedig még két évig a baleset után is folytatta,

továbbá, hogy a baleset évében még oly jól ment felperes üzlete, hogy lakbérnegyedekben testvérét 4—5 millió koronával rendszerint felperes segítette ki, amely kölcsönöket s azok visszafizetését fel sem jegyezte, nem tudja tehát, hogy ezekből mennyit kapott vissza,

a fellebbezési bíróság arra utalással vette át saját döntése alapjául, hogy e megállapítást a fellebbezési eljárásban tanuként kihallgatott tanuk vallomásai mindenben megerősítik és megegyezik a felperesnek személyesen tett előadásával is.

A felperes a most megjelölt bizonyítékok mérlegelésében az iratellenességet és azt vitatja a felülvizsgálati kérelmében, hogy amennyiben az A) alatti orvosi bizonyítvánnyal beigazoltnak tekintendő a balesetkor is fennállott munka- és keresetképtelensége, a tanuvallomások alapján bizonyított testi fogyatékoságból is ok szerűen arra kellett volna a fellebbezési bíróságnak következtetni, hogy a baleset előtti üzleti eredményt a balesetet szenvedett fiának az üzlet vezetése körüli tevékenysége tette csak lehetővé és hogy felperes a kölcsönt is nem a saját jövedelméből, hanem az elhalt fia által minden hónapban adott pénzbeli hozzájárulásból tudta csak a testvérének nyújtani.

A felperes most kiemelt panasza alaptalan.

A fellebbezési bíróság által felhívott tanuk vallomásának tartalma, nemkülönben a felperes személyes előadása ugyanis összhangban van a panaszolt ténymegállapítással.

A felperes részéről becsatolt orvosi bizonyítvány pedig nem tartalmaz arra is adatot, hogy felperesnek a munkaképtelenséggel járó testi fogyatkozása már a baleset időpontjában is fennállott. Helyesen állapította meg tehát a fellebbezési bíróság, hogy a felperes fiát a baleset időpontjában a felperessel szembeni tartási kötelezettség sem a törvénynél, sem törvényes gyakorlatnál fogva nem terhelte.

Ezzel szemben nem jöhet figyelembe az, hogy a balesetet szenvedett előzően az üzemben díjazás nélkül nagy értékű és a felperes jövedelmét lényegesen szaporító munkásságot fejtett ki, amitől a felperes a baleset következtében elesett és hogy az elhalt egyéb foglalkozásából származó keresményeinek túlnyomó részét is a felperesnek átadta és ezt a felperes szintén a családja eltartására fordította.

Mert a jelen ügyben is irányadóul szolgáló törvényes (1874: XVIII. tc. 2. §.) rendelkezésen alapuló állandó bírói gyakorlat szerint a tárgyi felelősség alapján felelős vállalat kötelezettsége csak az elhalt egyén által törvényes kötelezettség alapján teljesített és az elhalálozás következtében elmaradó tartás, nem pedig az önkéntes elhatározásból iuttatott háztartási hozzájárulás pótlására terjed ki.

Ilyen álláspont mellett lényegtelen annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a baleset szenvedettnek mennyit tett ki a balesetkor volt havi jövedelme és abból mennyit adott át a felperesnek.

Az ezzel összefüggésben levő támadás tehát ebből az okból,

a felperes által a fellebbezési tárgyalást megelőzően az 56. sorszám alatti iratában kért bizonyítás mellözése miatt előterjesztett panasza pedig azért nem jöhetett figyelembe, mert ez az intézkedés megfelel a jelen eljárásban is alkal-

mazandó T. 32. §-ában felhívott rendelkezésnek.

Panaszolja végül felperes, hogy a fellebbezési bíróság megsértette az anyagi jogot az által, hogy annak ellenére, miképpő a keresetet ténylegesen okozott és kimutatott karának érvényesítése végett indította, a fellebbezési bíróság igényét mégis a gyermeket a szülő irányában kötelező tartást illető jogszabályok szerint bírálta el.

A m. kir. Kúria ezt a panaszt sem találja alaposnak.

Mintahogy az a jelen ügyben a kötelezettség alapját illetően meghozott jog-

erős közbenszóló ítéletben már meg van állapítva, az alperes felelősségéről csupán, mint a veszélyes üzem tulajdonosát terhelő felelősségről lehet szó.

A fellebbezési bíróságnak az az eljárása ennél fogva, amely szerint a keresettel érvényesített igényt és az alperes felelősségének terjedelmét kizárólag az 1874: XVIII. tc. 2. §-ának alapul vétele mellett bírálta el, az ezúttal alkalmazandó anyagi jogszabályoknak is megfelel.

A kifejtettek szerint a felperes felülvizsgálati panasza minden irányban alaptalan.

Közli: Dr. Tajthy József.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

9. Rádióinak kiskocsmákban, kávémérésekben, kifőzésekben stb. való üzembentartása.

Kávémérésekben, kifőzésekben és azokban a nyilvános helyiségekben (üzletekben), ahol Budapest székesfőváros 1907-ben kiadott szabályrendelete a zenélést tiltja, a zenének rádió útján való közvetítése nem sérti-e e jogszabály rendelkezéseit?

Nem.

A rádióban közvetített műsorra a Budapest székesfővárosnak 1907. évben, — tehát akkor, amikor rádió még nem volt, — kiadott szabályrendelete már csak azért sem vonatkozatható, mert a rádió útján nemcsak zeneszámok, hanem hírek és prózai előadások is közvetítettek.

Ha a zenélesi tilalom a szórakoztató rádióra is vonatkozatható lenne, úgy ez alapon nemcsak a kávémérésekben és kifőzésekben, hanem a rádiókészülékek eladásával foglalkozó szaküzletekben, továbbá cukrászdában, áruházban és minden olyan üzletben, irodában, dohánytőzsdében, műhelyben, illetve helyiségben, hol közönség fordul meg, a rádió üzembentartása ugyan- csak tilos volna.

Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a rádió mily népnevelő hatást gyakorol s ennek révén olyanok is lelkesednek a szellemi szórakozásért, a zenéért, énekért stb., akik azelőtt rá sem gondoltak. A szórakozásnak ez a népszerű eszköze ma már sehol sem nélkülözhető.

A kávémérésekben, kifőzésekben, pálinkamérésekben, kiskorcsmákban a m. kir. rendőrség budapesti főkapitányának 1931. évi július hó 15-én kiadott 3.042/

fők. sz. rendeletében (az ú. n. „csendrendelet“) foglaltak keretén belül üzembentartott rádió, ha az a lakosság békéjét és nyugalma sem nappal, sem éjjel nem zavarja, csak kedvező hatást gyakorol az ott megforduló — többnyire szegény és alacsonyabb intelligenciájú — egyénekre, tehát feltétlen kívánatos, hogy a rádió üzembentartása fentjelölt üzlethelyiségekben ne tiltassék meg, illetve a csendrendelet határozmányainak keretében bíráltassék el.

Korlátozásul a belügyminiszter 125.828/IX.—a—1932. sz. alatt elvált kimondta, hogy a kávémérésekben a rádióhasználat, este 10 órán túl csak zárt ajtók mellett, kórházak, iskolák és templomok közvetlen közelében fekvő kávémérésekben pedig általában csak zárt ajtók mellett engedhető meg. (98.172/1932—X/5.).

10. A küldemények csomagolása.

Lőtt vadak fenyőgalyak közé csomagolva szállításra elfogadhatók-e?

Igen. A P. Ü. Sz. 2. számú függelék II. részének 47. pontja értelmében ugyan több vadat csomagolás nélkül egyszerűen összekötve szállítani nem lehet; ha azonban több vad csomagolva kerül feladásra, úgy a küldeményt szállításra el kell fogadni, feltéve, hogy a csomagolás megfelel a P. Ü. Sz. 27. §. 8. pontjában foglalt rendelkezésnek.

Amennyiben tehát a burkolat, pl. fenyőgalyakból áll, a lényeg az, hogy a fenyőgalyak tényleg burkolatul szolgáljanak, azaz úgy legyenek körülkötözve, hogy a tartalmat vagy annak egy részét a galyak közül ne lehessen kihúzni.

(72.200/1993.—X/4.).

11. Csomagfeladás.

Feladó a csomag kézbesíthetlensége esetére a szállítólevél hátoldalán tett kitöltését tartozik-e aláírni?

Igen.

A Postaüzleti Szabályzat 51. §-a 7. pontja szerint „a feladó a szállítólevél hátlapján az előnyomott rész aláhúzásával és aláírásával kérheti, hogy mi történjék a küldeménnyel, ha az kézbesíthetetlen lenne.“ A feladó aláírásának alkalmazására vonatkozó e rendelkezést egyaránt kell érteni akár feljegyzéssel, akár az előnyomott szöveg aláhúzásával történt intézkedésre. A feladó ugyanis azzal, hogy a csomag kézbesíthetlensége esetére intézkedett, felelősséget vállalt a csomag raktározásával, utánküldésével stb. járó díjakért. A rendelkezés tulajdonképpen az aláírással nyer hiteles jelleget.

A külföldi forgalomban a feladó aláírásának megkövetelése a londoni csomagjegyzmény-szabályzat 8. cikk 1. pont első bekezdésében foglalt abból a rendelkezésből folyik, hogy a csomagokhoz a csomagjegyzményhez csatolt mintának megfelelő szállítóleveleket kell használni. A szállítólevél használata magában foglalja a szállítólevélnek az előnyomott szöveg szerint való kitöltését is. Minthogy pedig a külföldi forgalomban használt szállítólevelek mintáin a kézbesíthetlenség esetére vonatkozó rendelkezések alatt a feladó aláírására is rovat van nyomtatva a feladó, ha a csomag kézbesíthetlensége iránt előre intézkedik, aláírását alkalmazni kötelesek.

A feladó aláírását a feladó nevét magában foglaló bélyegző lenyomata pótolhatja. (74.788/X—4.).

12. Leadás.

Kincstári hivatalok helyi leadóosztálya a hó végén a kézbesíthetetlen küldeményeket a következő havi kézbesítőív-füzetbe mint maradványt átírja-e?

Nem.

A P. K. U. 60. §. 8. pontjában foglaltak szerint a helyi leadóosztály a megterheléséről és a felmentéséről a kézbesítőív aznapi bejegyzéseinek üres hátlapján naponta mérleget készít, amelynek részei a megterhelési oldalon: a) maradvány az előző napról, b) az aznapi megterhelés; a felmentési oldalon pedig a) a készpénzbeszolgáltatás, b) a kézbesíthetetlenül visszaadott küldemények és c) a maradvány.

A maradványtétel átírását a másnapi kézbesítőívbe az idézett pont kifejezetten tiltja, mert erre minthogy a kézbesítőívet havi füzetekben vezetik, szükség nincsen.

Tekintettel arra, hogy a tárgy hónap utolsó napi maradványát a következő hó első napjának mérlegébe, mint előző napi maradványt áthozzuk, azaz a maradvány átvitele az egyik hónapról a másikra ép úgy, mint egyik napról a másikra mérlegszerű maradvány átvitelével történik, a maradványtételnek külön nyilvántartásszerű átírása a következő havi kézbesítőív-füzetbe felesleges. (Beküldött kérdés).

Döntőbírói ítéletek

Jugements arbitraux.

Döntőbírói ítélet a jugoszláv és olasz postaigazgatások között fölmerült vitás esetben.

A berni nemzetközi postairoda közlése alapján ismerteti:

Dr. Albrecht Gyula m. kir. postatanácsos.

Jugement arbitral concernant un différend surgi entre les Administrations postales yougoslave et italienne.

Az olasz és jugoszláv postaigazgatás közt vita támadt értékkelküldeményekért való felelősség megállapítása tárgyában. Minthogy a vitát egymás közt nem tudták elintézni, az angol és svéd igazgatást kérték fel döntőbírákúl. E két igazgatás sem tu-

dott a vitás kérdésben egyezsége jutni, ezért a svájci igazgatást kérték fel, hogy végérvényesen döntse el a vitát.

Ennek az érdekes vitás kérdésnek a tárgya következő:

Trieste Centro kicserelő postahivatal 1930. március hó 13-án Laibach 2. sz. postahivatal részére 1 zsákból álló értékzárlatot küldött. A zárlatot a 702. sz. vonat útján 1 órákor indították el Triesztből s az Adelsbergbe ugyanazon a napon 3.35-kor és Laibachba 7.17-kor érkezett. Trieszt és Adelsberg között a zárlatot a vasúti kocsiiban szállították, amelyet a vonatvezetőn kívül olasz rendőrtisztviselő is kísért. Adelsberg és Laibach között a szál-

lítás a 615. sz. vonatban közlekedő Rakek—Laibach 91. sz. mozgóposta útján történt. A mozgópostát a Laibach 2. sz. postahivatal létszámába tartozó jugoszláv postatisztviselő kezelte. Adelsbergben a jugoszláv mozgóposta kezelőtisztviselője a zárlatot az olasz vonatvezetőtől megjegyzés nélkül átvette. A Triest Centro postahivatal által a zárlat készítéséhez használt zsák száma B 29 volt. A zsák 19,399.90 aranyfrank összértékkel 203 darab nagyjából francia és belga eredetű értéklevelet tartalmazott. Az indításnál a zárlat tiszta (netto) súlya 4 kg 900 g, nyers (brutto) súlya pedig 5 kg 400 g volt. A jugoszláv postaigazgatás megállapítása szerint a zárlat Laibachba a Triest Centro postahivatal B 111 sz. zsákjában kifogástalan állapotban érkezett, de a felbontásakor abbar az értéklevelek és a rovatlap helyett csak csomagolópapírt találtak. A zárlat súlya ekkor csak 2 kg 550 g volt.

A jugoszláv igazgatás állítása szerint a hamis zárlat készítése és a valódi zárlattal való kicserélés olasz területen történt. Ezt igazolják, mondja a jugoszláv igazgatás, hogy a Rakek—Laibach mozgópostával érkezett postaküldemények átvételével megbízott jugoszláv tisztviselő a kérdéses értékzárlatot 1930. március hó 13-án 7.17-kor alapos vizsgálat után kifogástalan állapotban vette át a laibachi pályaudvaron. A szállítás a pályaudvarról a Laibach 2. sz. postahivatalba tisztviselő ellenőrzése mellett késedelem nélkül történt. Felbontás előtt a zsákot megvizsgálták és megállapították, hogy az, valamint a kötőzsinag és zárópecsét sértetlen volt. A felbontás több tisztviselő jelenlétében történt. Az értékküldemények és a rovatlap helyett a zsákban kék papírba csomagolt és vastag zsinaggal átkötözött papírköteget találtak. A kötegen 114 darab 44×34 cm és 50.5×39.5 cm nagyságú négyre összehajtott használatlan szürkészínű papírív volt elhelyezve. A leletről azonnal jelentést tettek a hivatalfőnöknek és a postaigazgatóságnak, amely a vizsgálatot nyomban megindította.

A zsáknak, a zsákfüggvénynek, valamint a zárópecsétnek és a kötőzsinagnek alapos vizsgálata után a jugoszláv igazgatás a következőket állapította meg:

A 75×45 cm nagyságú és két széles zöld sávval ellátott vászonból álló zsák kifogástalan állapotban volt. Az egyik oldalán fekete betűkkel „Poste Italienne“, a másik oldalán pedig „Trieste Centro B 111“ megjelölés volt írva.

A zsákfüggvény fatáblácskájára ragasztott piros színű papírlapon nyomtatás útján „Poste d'Italie. Du bureau de Trieste pour le bureau de Ljubljana 1 ville“ fel-

jegyzés volt írva a következő kézzel és fekete tintával írt kiegészítésekkel: a jobb felső sarokban „V“ betű és a „Ljubljana 1 ville“ szavak felett „Ljubljana 2 valori“ szavak voltak; ezenkívül a „Ljubljana 1 ville“ szövegben az „1“ jelzés „2“-re volt helyesbítve, a „ville“ szó pedig törölve. A függvény bal felső sarkában a kicserélő postahivatalnak „Trieste Centro, Part. ord. du 20.2.30.18“ felírási keletbélyegző lenyomatán a keltezés (nap) és a „Part“ szó nem volt tisztán olvasható.

A pirosszínű pecsétviaszból készült pecsét az olasz posta által erre a célra használt fémhüvelyben volt elhelyezve. A pecsét lenyomatában „R. R. Poste arr. part Trieste (Ordinarie)“ felírás, valamint a savoyai és lictorosi kettős címer volt.

A zsákfüggvény fémszálas zsinaggal volt megerősítve, amilyent a Triestti pacchi dogana postahivatal használ. A kifogástalan állapotban lévő zsinag kétszer volt a zsák szája körül kötve.

Az a körülmény, hogy a zárlat súlyát 1930. évi március hó 13-án először 262 g-al, azután pedig 2 kg 550 g helyett 2 kg 250 g-al jelentették vissza a Triestti Centro kicserélő postahivatalnak, a jugoszláv postaigazgatás szerint a mérlegelésnél, illetve a távirat továbbításánál előfordult tévedésen alapszik. Erről a tévedésről az olasz postahivatalt 1930. évi március hó 14-én értesítették.

A visszaélés felderítésének sikere érdekében a jugoszláv és olasz igazgatás megbízottjai 1930. évi március hó 15-én közös vizsgálatot tartottak Adelsbergben. Ennek során a jugoszláv postaigazgatás a következő észrevételeket tette:

a) A zárlat készítésére használt B 111 sz. zsák nem érkezett sem a Laibach 1., sem pedig a Laibach 2. sz. postahivatalhoz. Ennélfogva a zsákot a hamis zárlat készítésére jugoszláv közeg nem használhatta fel. A Triestti Centro postahivatalnak egyébként módjában áll a zsáknyilvántartásából megállapítani, hogy a szóbanforgó zsákot 1930. január 1-től március 13-ig milyen viszonylatokban használták.

b) A hamisítást a triestti postahivatal pecsétnyomója és keletbélyegzője nélkül nem lehetett elkövetni. A pecsét szélein perzselés jele nem volt s az inkább az olasz kezelés nyomait viselte magán.

c) A zsákban az értékküldemények helyett talált papíros színe (sötétszürke) és előállítási módja a Triestti Centro postahivatalnál használt papírral megegyezik. A jugoszláv posták világosszürke papírt használnak, amely az olasztól könnyen megkülönböztethető.

d) Az a körülmény, hogy a zárlat készítésénél az egyesített címer helyett a

közönséges és ajánlott küldeményeket tartalmazó zárlatoknál használt kettős címer alkalmazták, a jugoszláv igazgatás szerint a zárlat valóságát nem teheté kétséggé, mert már többször előfordult, hogy a közönséges és ajánlott küldeményeket tartalmazó zárlatokat az egyesített címerrel pecsételték le. Különben is a pecsétek használata tekintetében a két igazgatás között külön megállapodás nincs.

e) Nem kelthetett gyanút a jugoszláv alkalmazottaknál a zárlat valóságát tekintetében az a körülmény sem, hogy a zsákfüggvény címlapján kézzel írt javítások voltak, és hogy a fatáblácska hátoldalára nem jegyezték fel a zsák számát. Ugyanis a Trieszt Centro postahivatal a rendeltési postahivatal nevét (Ljubljana 2 valeur) az értékzáratok zsákfüggvényén rendszerint tintával vagy tintaíronnal írja, az olasz posta pedig a jugoszláv hivatalokat eddig nem értesítette arról, hogy a zsák számát a zsákfüggvény hátoldalán is fel kell tüntetni. Ezzel kapcsolatban megjegyzi a jugoszláv igazgatás, hogy a Trieszt Centro postahivatal az értékzáratok zsákjainak számát 1930. évi március hó 15-ike előtt még az átadójegyzékeken sem tüntette fel, pedig erre a zárlatok valóságának megállapíthatása céljából a fennálló egyezmények szerint köteles lett volna.

f) Igaz, mondja a jugoszláv igazgatás, hogy a zsákfüggvényen a „Trieste Centro part racc. I du 13. III. 1930“ keletbélyegző helyett „Trieste Centro part ord de 20 II 1930“ bélyegzőlenyomat volt. Ez azonban nem adhatott okot gyanura, mert az indítás napja a bélyegzőlenyomaton olvashatatlannak volt és az olasz posta eddig soha nem közölte a jugoszláv postával, hogy az értékzáratok zsákjainak zárlatain ilyen keletbélyegzőt kell alkalmazni.

g) A Trieszt Centro postahivatal által az üres zsákok visszaküldésénél használt rovatlapokon feltüntetett „Ljubljana“ megjelölés kézírása hasonlít a hamis zárlat zsákfüggvényén lévő íráshoz. Tekintettel arra, hogy e rovatlapokon alkalmazott keletbélyegzőlenyomat azonos a kérdéses zsákfüggvényen lévő keletbélyegzőlenyomattal, feltehető, hogy a hamisítást az a tisztviselő követte el, aki a Trieszt Centro postahivatalnál az üres zsákokat, zsákfüggvényeket, pecsétnyomókat és keletbélyegzőket őrzi.

A fentiekkel szemben az olasz postai igazgatás vitatja, hogy a zárlat meghamisítása és kicserélése az ő kezelésében történt. Álláspontjának igazolására a következőket hozza fel:

A zárlatot a Trieszt Centro Raccomandate postahivatal három alkalmazottja egy altiszt jelenlétében készítette; a zárlat ké-

szítése tehát kölcsönös felügyelet mellett történt.

Az érdekelt alkalmazottak már hosszabb idő óta dolgoznak ebben a munkakörben és a szóbanforgó értékzáratoknál sokkal nagyobb értékeket kezelnek. Az illetők megbízhatósága ellen eddig kifogás nem merült fel.

A Trieszt Centro Raccomandate postahivatal helyiségében a zárlat készítése alkalmával idegen személy nem fordult meg, oda tehát olyan zsák, amelyet a kicserélésre fel lehetett volna használni, nem kerülhetett.

A zárlat szállítása a Trieszt Centro postahivatal és a pályaudvar között szabályszerűen és késedelem nélkül történt. Szállítás közben tehát a zárlatot nem cserélhették ki.

A zárlatot a 702. sz. vonat tisztviselőjének kezébe a vonatkísérő rendőrtisztviselő jelenlétében adták át. A laibachi postahivatal által visszajelentett rendellenességeket az érdekelt jugoszláv tisztviselő a zárlat átvétele alkalmával nem állapította meg, hanem a zárlatot minden észrevétel és fenntartás nélkül elfogadta. Ebből következik, mondja az olasz igazgatás, hogy az adelsbergi állomáson nem a kicserélt, hanem az eredeti zsákokat adták át.

A szóban lévő zárlat készítésével és továbbításával megbízott tisztviselőknél tartott 11 házkutatás nem vezetett eredményre. Ezért kizártnak tartható, hogy a hamisítás és kicserélés az olasz igazgatás kezelésében történt. E ténykörülmények az olasz igazgatás megállapítása szerint inkább arra engednek következtetni, hogy a vizsgálás jugoszláv kezelésben a Rakek—Laibach mozgópostán történt, ahol csak egy alkalmazott teljesít szolgálatot, vagy pedig a Laibach 2. sz. postahivatalnál, ahol a hamis zárlatot a hűtlen alkalmazott már előre készítette el oly módon, hogy erre a célra korábbi olasz zárlat utánzott keletbélyegzőlenyomatát és egyéb csomagolási és száklezárási felszereléseit felhasználta. Ily módon a zárlat kicserélése a Laibach 2. sz. postahivatalnál minden nehézség nélkül sikerülhetett.

Az olasz postai igazgatás ezenkívül még megjegyzi, hogy az olasz postahivatalok és így a Trieszt Centro hivatal is a zsákokat úgy zárja le, hogy a zsineget háromszor csavarja a zsák nyaka körül. Ezzel szemben a kicserélt zsákon a lezárás csak kétszeri körülcavarással történt.

A hamis zárlatok a lepecsételése az olasz igazgatás szerint nem történt az olasz hivataloknál követett eljárás szerint. Az olasz hivatalok ugyanis a pecsétet úgy alkalmazzák, hogy az olvasztott pecsétviaszot a hüvelybe öntik. Ezzel szemben

a záróhüvely körül talált pecsétnyomok arra engednek következtetni, hogy a pecsétviaszot gyertyalángon melegítették. Ezt az eljárást a jugoszláv hivatalok követik. Ezenkívül a Trieszt Centro postahivatal a zsákfüggvény papírlapját a keletbélyegző lenyomatával rendszeresen akkor látja el, mielőtt azt a fatáblácskára ragasztja. A szóbanlévő esetben a bélyegzőlenyomat nemcsak a papírlapot, hanem magát a fatáblácskának egy részét is fedi, amiből következtethető, hogy a zsákfüggvényt a papírlapnak a fatáblácskára történő ragasztása után látták el a bélyegzőlenyomattal.

A Laibach 2. sz. postahivatal tisztviselői a zárlat felbontása alkalmával nem vették észre a zsák lezárása körül felmerült számos rendellenességet annak ellenére, hogy az illető tisztviselők a zsákok lezárása tekintetében ismerték a Trieszt Centro Raccomandate postahivatal eljárását.

A jugoszláv tisztviselőnek, az olasz igazgatás álláspontja szerint módjában lett volna a zárlatnak előzetes vizsgálata alapján a zsákcserét megállapítani, mert úgy a keletbélyegzőnek, mint a pecsétnek lenyomata (Trieste Ordinarie) arra engedte következtetni, hogy a zárlatot nem a Trieste-Raccomandate hivatal indította és ezenkívül a keletbélyegzőn az indítás napja (20. II. 30) sem egyezett a zárlat indításának tényleges idejével (13. III. 30). Ugyancsak hiányzott a fatáblácska hátoldalán a zsák számának a megjelölése.

A zárlat súlyáról adott pontatlan adatok (előbb 262 g és azután 2,50 kg és 2,550 kg) a vizsgálat folytatásával megbízott olasz tisztviselőt megtevésztették. A valódi zárlat súlya 5,4 kg volt.

A jugoszláv tisztviselők a zárlatszák nyakának körülkötözésére szolgáló zsinetet tévedésből kettévágták és nem vették észre, hogy a zsineg belsejében fémfonal van és hogy az a Trieszt Centro-Raccomandate és Trieszt Centro Ordinarie hivatalok által használt zsinegtől eltér.

Az olasz postaigazgatás ezután beszámolt arról, hogy a zsákfüggvényen lévő kézírást szakértőkkel megvizsgáltatta, azonban e vizsgálat során nem nyert megállapítást, hogy a kézírásos megjegyzéseket a Trieszt Centro postahivatalnál besztott gyanúsított tisztviselő írta a zsákfüggvényre. Ezek alapján az olasz igazgatás valószínűnek tartja, hogy a kérdéses zsákfüggvényt a Ljubljana I ville részére 1930 évi február hó 20-án készített zárlatról vették le, hozzáteszi azonban, hogy a közönséges zárlatok zsákfüggvényeit az olasz postahivatalok általában nem látják el keletbélyegzőlenyomattal.

Kifogás tárgyává teszi az olasz igazgatás, hogy a zsák nyakán lévő és a jugoszláv tisztviselő által megörzött és bizonyítékul bemutatott zsinegrész hossza csak 10 cm volt, holott a B mintájú, erősen összekötözött zsák nyakának a körfogata legalább 12 cm. Ebből az olasz igazgatás azt következteti, hogy a kérdéses zárlat zárókészüléke nem felelt meg a jugoszláv tisztviselők által előadottaknak.

Kifogás tárgyává teszi ezenkívül az olasz postaigazgatás, hogy a jugoszláv posta eltérően a stockholmi szerződés fogantató szabályzatának 51. cikk 3. §-ában foglaltaktól a visszajelentés tárgyát képező zsákot, zsinetet, zsákfüggvényt és pecsétet nem postafordultával, hanem csak 1930. március hó 16-án küldötte meg az olasz postának.

A jugoszláv kérdésében a fentismertett megállapítások alapján elfoglalt ellentétes álláspontokat összegezteni nem tudták. Mindegyik igazgatás a további iratváltások során fenntartotta azt az álláspontját, hogy a visszaélés a másik igazgatás területén történt. A két ellentétes álláspont összeegyeztetése tárgyában nem vezetett eredményre az olasz postaigazgatásnak az a javaslata sem, hogy a kárt az érdekelt igazgatások fele-fele részben közösen viseljék, mert kétséget kizáró módon egyik igazgatás sem tudta bebizonyítani, hogy a zárlat kicserélése hol és melyik igazgatás területén történt.

Ily előzmények után a vitás kérdés elintézése közös egyetértéssel döntőbírósg elé került. Az olasz igazgatás által döntőbíróul felkért angol postaigazgatás támogatta az olasz igazgatásnak azt a javaslatát, hogy a kárt az érdekelt felek egyenlő részben viseljék. Indokolásában elismeri, hogy a zárlat készítéséhez használt tárgyak (zsák, hüvely, pecsét, keletbélyegzővel ellátott zsákfüggvény és zsineg), valamint az értéklevelek helyett a zárlatban talált olasz eredetű használatlan papíros, arra engednek következtetni, hogy a zárlatot olasz tisztviselő hamisította, vagy hogy a hamisítás olasz alkalmazott segítségével történt. Ezzel szemben azonban a jugoszláv tisztviselők, minthogy Adelsbergben az átvételnél a valódi zsák számát nem ismerték, a pályaudvaron nem vizsgálhatták meg, hogy a B 29 sz. zárlat zsákja ki volt-e cserélve vagy sem. Tényként az angol igazgatás szerint csak az állapítható meg, hogy a B 111 sz. zsák oly állapotban volt, hogy annak észrevétel nélküli átvétele nem róható fel a jugoszláv tisztviselő terhére.

Ezt az álláspontot a jugoszláv igazgatás részéről döntőbíróul felkért svéd postaigaz-

gatás nem osztotta. Indokolásában előadja, hogy az olasz postaigazgatás a hamis zsáknak Jugoszláviában való készítését azzal igyekszik indokolni, hogy a zsákfüggvényen utánzott keletbélyegző- és pecsétlenyomatok voltak. Ezzel egyidejűleg azonban lehetségesnek tartja azt is, hogy a hamis zsák függvénye valamely 1930 február hó 20-án Ljubljana 1 ville részére készített közönséges küldeményeket tartalmazó zárlathoz tartozott, bár hozzáteszi, hogy a közönséges és ajánlott küldeményeket tartalmazó zárlatok zsákfüggvényeit az olasz posta általában nem látja el keletbélyegzőlenyomattal. Ez az utóbbi megállapodás, mondja a svéd igazgatás, ellentmond annak, hogy a zsákfüggvényeken utánzott keletbélyegző- és pecsétlenyomatok olasz eredetűek voltak. A svéd postaigazgatás ezekután azt vizsgálja, vajjon feltehető-e, hogy a fatáblácskát valamely jugoszláv alkalmazott egy korábbi zárlatról eltulajdonította és azt a hamis zárlat készítésénél felhasználta. Erre a svéd igazgatás szerint kétféle eshetőség van:

a) a fatáblácskának a kérdéses zsákról való levétele a zsinog és pecsét megsejtése nélkül és

b) valamely korábbi zsákról levett fatáblácskának újból való felhasználása.

Az első mód azért nem lehetséges, mert ebben az esetben a zsák nyakán a Trieszt Centro postahivatalnál és nem a Trieszt Pacchi dogana hivatalnál használatban lévő zsinognek kellett volna lennie. Ami pedig a zsák nyakának körülkötözéséhez szükséges zsinogrész hosszát illeti, a svéd postaigazgatás megjegyzi, hogy a végzett kísérletek nem igazolták az olasz postaigazgatásnak azt az állítását, hogy az egyszeri körülkötözésre szükséges zsinognek legalább 12 cm hosszúnak kell lennie. A svéd postánál végzett kísérletek azt mutatták, hogy a B fajtájú zsákok kétszeri körülkötözéséhez 22 cm és az egyszeri körülkötözéshez 11 cm elegendő.

A második esetben a hamis zsák elkészítéséhez a hűtlen kezelőnek szüksége lett volna hamis pecsétnyomóra és keletbélyegzőre. Ezzel szemben az olasz igazgatás nem is tagadja a keletbélyegző és pecsétlenyomatok valóságát. Viszont nem tehető fel az, hogy a hűtlen alkalmazott a hamis zárlat készítéséhez oly bélyegzőt és pecsétnyomót választott volna, amelyet az olasz posta csak közönséges és ajánlott küldeményeket tartalmazó zárlatok, nem pedig értékzáratok készítésénél használ. Ezzel a visszaélés felderítésének a lehetőségét csak elősegítette volna. Nem állja meg a helyét a svéd postaigazgatás szerint az olasz postaigazgatásnak az az állítása sem, hogy a hamis értékzárlat

készítéséhez használt zsákfüggvény valamely korábbi szabályszerűen készített zárlatból származhatik, mert a keletbélyegzőlenyomat külső körét ugyanazzal a tintával egészítették ki, amelyet a zsákfüggvényen lévő adatok helyesbítésére és ki egészítésére használtak és ezenkívül az olasz gyakorlattól eltérően a keletbélyegzőlenyomatot utólag a papírlapnak a fatáblácskára történt ragasztás után helyezték el a zsákfüggvényre. Az olasz postaigazgatás nem ad felvilágosítást arra nézve, hogy a hűtlen jugoszláv alkalmazott miként szerezhette meg az értékzáratok helyett a zsákban talált és a Trieszt Centro postahivatalnál használatban lévő nagymennyiségű csomagolópapírt, valamint a B 111 sz. zsákokat. A zsákra vonatkozólag az olasz postaigazgatás csak azt jegyzi meg, hogy azt a magyar posta 1930 évi február hó 26-án a trieszti postahivatalnak visszaküldötte; ettől az időtől kezdve azonban a zsák az olasz posta üres zsák nyilvántartásában nem fordul elő. Ezzel szemben a jugoszláv hivatalok megállapították, hogy a kérdéses zsák 1930 évi január hó 1-től március hó 13-ig Laibachban nem fordult meg. Az olasz postaigazgatás nem bizonyította be azt sem, hogy a Trieszt Centro postahivatalhoz visszaérkezett üres zsákok hiányos ellenőrzése folytán miképpen tulajdoníthatta el a laibachi hivatal érdekelt tisztviselője a B 111 sz. zsákokat anélkül, hogy ezt észrevették volna.

Az olasz postaigazgatásnak abból a megállapításából, hogy a zárlat hamisítása jugoszláv területen történt, önként következnék, hogy

a) a tettes, annak ellenére, hogy a hamisítás céljából értékzáratok lezárásához használt keletbélyegző- és pecsétlenyomatokra volt szüksége, közönséges zárlatok készítéséhez használt olasz keletbélyegzőről és pecsétnyomóról készített utánzatot,

b) a tettes a hamisítás könnyebb felfedezhetése végett nem értékzárathoz használt zsákfüggvényt, hanem közönséges zárlatok készítésére szolgáló zsákfüggvényt használt.

c) Trieszt Centro postahivatal a B 111 sz. zsákok úgy használta fel Laibach postahivatal vagy pedig Rakek—Laibach mozgóposta részére készített valamely zárlatnál, hogy a zsák számát nem írta be a rovatlapba,

d) a kérdéses zsák történetesen a hűtlen tisztviselő kezeibe került, vagy pedig, hogy ez a hamisításhoz szükséges egyéb felszerelési tárgy birtokában már várta az alkalmat, hogy a trieszti posta mikor kö-

vet el hibát valamely zsák számának a rovatlapba való beírásánál,

e) a tettesnek alkalma volt a tévedést észrevennie és a zsákot eltulajdonítani anélkül, hogy ezt a laibachi zsákvizsgáló állomásnál észrevették volna,

f) a tettes, annak ellenére, hogy utánzott keletbélyegzővel rendelkezett és azt a hamis zárlatnál minden fáradság nélkül felhasználhatta volna, a zsák függvényét korábbi keltezéssel látta el, mint ahogy a B 111 sz. zsák birtokába juthatott.

A fentiekből a svéd igazgatás azt a következtetést vonja le, hogy az olasz igazgatás megállapításai a valószínűtlen feltevések egész során épülnek fel. Egyik érv sem alkalmas annak bebizonyítására, hogy a zárlat hamisítása jugoszláv területen történt. Ezzel szemben a megállapított ténykörülmények inkább arra engednek következtetni, hogy a hamisítás olasz területen oly tisztviselő által történt, aki a Trieszt Centro postahivatalban a közönséges zárlatok készítéséhez használt keletbélyegzőhöz hozzáférhetett.

A svéd igazgatás szerint az olasz igazgatás arra való hivatkozással, hogy a kérdéses értékszárlatokat ellenőrzés mellett továbbították Trieszt Centro postahivatalból az adelsbergi pályaudvarra, azt állítja, hogy Adelsbergben a jugoszláv alkalmazottnak az igazi zárlatot adták át. Ezzel szemben a vizsgálati iratok semminemű felvilágosítást nem adnak arra vonatkozóan, hogy a kérdéses értékszárattal együtt milyen más zsákokat indítottak Trieszt Centro postahivataltól és hogy Adelsbergben a kérdéses értékszárlaton kívül milyen zsákokat raktak át. A Laibach felé menő vonat ugyanis Adelsbergben a Trieszt felől jövő vonat érkezése után 75 perc múlva indult. Épügy nem terjedt ki a svéd igazgatás szerint az olasz igazgatás vizsgálata annak megállapítására, hogy a zárlat kicserélése nem történhetett-e a Trieszt Centro postahivatalnál, illetve a trieszti pályaudvaron az éjjeli átrakásnál.

A svéd igazgatás szerint, arra való tekintettel, hogy az olasz igazgatásnak nem állt módjában bebizonyítani, hogy a zárlat hamisítása és kicserélése jugoszláv területen történt és erre vonatkozóan a döntőbírák elé terjesztett adatok sem nyújtanak kellő támpontot, az ítélethozatalnál a döntőbírák csak a következő tényekre támaszkodhatnak:

A trieszti postahivatalnál 1930 március hó 12-ről 13-ára forduló éjszaka készített értékszárlatot a laibachi postahivatal 1930. évi március hó 13-án megvizsgálta és ekkor megállapította, hogy a zárlatból a rovatlap és az értékküldemények hiányoznak. Úgy a zsák, mint a trieszti postahivatal

pecsétje sértetlen volt. A zsinigen kifosztás nyomai nem voltak észrevehetőek. A zsák, a pecsét, a pecséthüvely, a keletbélyegzővel ellátott zsákfüggvény, a zsinig és a zsákban az értékküldemények helyett talált csomagolópapíros olasz eredetű. Az olasz igazgatás, amely e tárgyak eredetét nem cáfolta meg, nem tudta bebizonyítani, hogy a zárlat hamisítása jugoszláv területen történt. Ezzel szemben a jugoszláv igazgatás kimutatta, hogy az olasz igazgatásnak ez a feltevése minden alapot nélkülöz. Ezek a ténykörülmények a svéd postaigazgatás szerint arra engednek következtetni, hogy a hamisítás Olaszországban történt. Minthogy ezek szerint a vizsgálat során nem merült fel oly adat, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a zárlat kicserélése jugoszláv területen történt, a vitás esetet az értéklevelekre és értékdobozokra vonatkozó stockholmi egyezmény 20. cikkének 1. és nem a 2. §-a szerint kell elbírálni. E szerint „a szavatosság azt az igazgatást terheli, amely bár a küldeményt kifogás nélkül átvette és bár módjában állott a nyomozást minden szabályszerű eszköz igénybevételével megindítani nem tudja kimutatni a küldeménynek sem a címzett részére történt kézbesítését, sem pedig, a következő igazgatásnak való szabályszerű átadását“.

Ily módon, ha az olasz igazgatás, mondja a svéd igazgatás, mentesülni kíván a felelősségtől, köteles az elveszett értékküldeményeknek a jugoszláv igazgatás részére való szabályszerű átadását igazolni. Az olasz igazgatás azonban, a svéd igazgatás szerint csak azt igazolta, hogy 1930 március hó 13-án a jugoszláv postának zsákot adott át, amelyben állítólag értékküldemények voltak. Azt azonban, hogy ez a zsák az eredeti értékszárattal azonos volt-e vagy sem, az olasz igazgatás bebizonyítani nem tudta.

Viszonzválaszában az angol postaigazgatás ugyan elismeri, hogy a vizsgálat adatai szerint a hamisítás valószínűen olasz területen történt, azonban véleménye szerint nem lehet kétséget kizáró módon megállapítani, hogy a zárlat kicserélése jugoszláv területen nem történt. Az angol igazgatás ezért továbbra is fenntartotta azt az álláspontját, hogy a vitás esetet az értéklevelekre és értékdobozokra vonatkozó stockholmi egyezmény 20. cikkének 1. §-a helyett a 2. §. szerint bírálják el. E szerint ugyanis „ha az elveszés, a kifosztás, vagy sérülés szállítás közben történt és nem lehet megállapítani, hogy az mely ország területén vagy szolgálatában következett be, az érdekelt igazgatások a kárt egyenlő részben viselik“.

Ezek után a vitás ügy a svájci posta-

igazgatás, mint harmadik döntőbíró elé került amely ítéletének meghozatala előtt az érdekelt jogoszláv és olasz postaigazgatásokat egyes vizsgálati adatok kiegészítésére kérte fel. Ennek során megállapítást nyert, hogy a vita tárgyát képező értékzárlatnak a súlya Adelsbergben az átadás alkalmával 2—3 kg volt. Erre támaszkodva a svájci postaigazgatás a következőképpen fejtette ki az álláspontját:

1931. évi június hó 25-én az olasz postaigazgatás közölte a jugoszláv postaigazgatással, hogy a valódi értékzárlatnak a bruttó súlya 5 kg 400 g. Ezzel szemben az átrakodásnál Adelsbergben közreműködő olasz tisztviselő a vizsgálat során kijelentette, hogy az értékzárlat súlya 1930 évi március hó 13-án, amikor a kérdéses zsákot a 615 sz. vonatban közlekedő jugoszláv mozgóposta kezelőjének átadta 2—3 kg-nál több nem lehetett. A svájci postaigazgatás szerint az olasz tisztviselőnek ebből az állításából kétségbevonhatatlanul megállapítható, hogy Adelsbergben 1930. évi március hó 13-án a jugoszláv postakezelőnek átadott zsák nem volt azonos a Trieszt Centro postahivatal által indított zárattal, mert ez utóbbinak az olasz posta megállapítása szerint 5 kg 400 g-nak kellett volna lennie. Ennek alapján a svájci igazgatás

szerint bebizonyítottnak tekinthető, hogy nemcsak a kérdéses zárlatnak a hamisítása, hanem a kicserélés is olasz és nem jugoszláv területen történt.

A fentiek szerint a vitás kérdést, mondja a svájci igazgatás, az értéklevelekre és értékdobozokra vonatkozó stockholmi egyezmény 20. cikkének 1. §-a szerint kell elbírálni. Ennek alapján pedig a felelősség annak az igazgatásnak a terhére esik, amely a küldeményt kifogás nélkül átvette és bár módjában állott a nyomozást minden szabályszerű eszköz igénybevételével megejteni, a következő igazgatásnak való átadást nem tudta kimutatni.

Ezeknek tekintetbevételével a svájci postaigazgatás a következő döntőbírói ítéletet hozta:

Az olasz postaigazgatás felelős a Trieszt Centro postahivatal által Laibach 2. részére 1930 évi március hó 13-án indított értékzárlatban lévő 203 darab értéküldeményért és köteles az értéklevelekre és értékdobozokra vonatkozó stockholmi egyezmény 16. cikkének 1. §-a valamint a 20. cikk 1. §-nak 1. bekezdése szerint a szóbanforgó értéküldemények feladóinak kifizetett és ezután kifizetendő kártérítési összegeket megtéríteni.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

Amerikai Egyesült Államok. Az új kormány Postmaster Generalja, James A. Farley 1933. március hó 4-én foglalta el hivatalát. Farley 1912. évben kezdte el hivatalnok pályáját New York állam egyik kisebb városában. Majd 1923-ban városi képviselő lett, 1928-ban pedig már Smith kormányzó választási főkortese volt, most pedig Roosevelt elnök választási hadjáratát vezette kitűnő sikerrel.

Amerikában állandó gyakorlat, hogy az elnökjelöltek választási főkorteseiket rendszerint a főpostamesteri állással jutalmazák, mert mint főpostamesternek módja lesz az állások egész sora felett rendelkezni. A főpostamester első, második, harmadik és negyedik helyettese, felsorolási sorrendben: Josef C. O'Mahoney, William W. Howes, Clinton B. Eilenberger és William Evens. (P. N. 1933. 82.)

(k. j.)

Nehéz gondolni vannak az amerikai új főpostamesternek. Az 1932. költségvetési év — mely 1931. július 1—1933. június 30-ig terjedő időt foglalja magában —

mint már erről mi is megemlékeztünk — 588 millió dollár bevétellel szemben 793 millió dollár kiadást tüntet fel s így 205 millió dollár (kb. 1 milliárd és 150 millió pengő), tehát mintegy 60 millió dollár több hiánnyal zárul, mint az előző költségvetési évben. Ezt a hatalmas hiányt persze a más állami jövedelmekből, elsősorban a polgárok adóiból kell fedezni.

Ez a jelentős költségvetési hiány az Egyesült Államok postájának évi jelentése szerint elsősorban azokkal a hatalmas összegekre menő állami támogatásokkal függ össze, melyet az Egyesült Államok a postaszállítás költségeinek térítése címén juttat a hajózási és légiforgalmi vállalatoknak. E címen 1932. évben 14 millió dollárral emelkedtek a kiadások. Jelentősen hozzájárul még e hiány állandó növekedéséhez a portómentesség példátlan mérvű kiterjesztése, mely még az országgyűlés tagjainak személyes levelezésére is vonatkozik és e címen évenként kb. 10 millió dollárnyi jövedelemkiesést jelent. Az amerikai posta díj szabási politikája is hoz-

zárult a költségvetési hiányok állandó emelkedéséhez. A postai díjak ugyanis oly alacsonyan voltak a legutóbbi időkig megállapítva, hogy azok az önköltségi árak fedezésére is alig voltak elégségesek. Különösen áll ez a hírlap díjszabásra, mely semmiképen sem állt arányban az óriási távolságokban légipostával, gépkocsival és egyéb gyors szállítási eszközök okozta nyers kiadásokkal.

Ehhez hozzájárult még 1930. év óta Amerikában is érezhetővé vált gazdasági válság mélyülése, mely épen 1931-ben már eddig alig elképzelhető méreteket öltött.

A szállítási vállalatoknak juttatott támogatás évi átalány összegeinek leszállítására politikai és katonai okokból gondolni sem lehet. Noha a személyzeti kiadások az összes kiadások 71, tehát feltűnő magas százalékát teszik ki, a posta szociális okokból nem gondolhatott nagyobb arányú személyzet csökkentésre, mert ezzel csak a munkanélküliek számát növelte volna. E helyett megelégedtek a természetes kiválás folytán megüresedett állások betöltésének mellőzésével.

A jövőre nézve az ú. n. szabadságolási rendszer bevezetésével igyekeznek a posta jelentős személyi terhein segíteni. A Furlough szenátortól származó és a kongresszus által is elfogadott eme terv szerint minden 1000 dollárt meghaladó évi jövedelemmel rendelkező postaalkalmazott köteles évenként 1 hónapra terjedő fizetés nélküli szabadságot igénybevenni oly módon azonban, hogy havonként egy és ugyanazon alkalmazott — belegegyezése nélkül — 5 napnál hosszabb időre nem küldhető erre a kényszer (fizetés nélküli) szabadságra. Ez tulajdonképen azt jelenti, hogy minden postaalkalmazott évenként összesen csak 11 havi járandóságot vehet fel. E címen évenként 41 millió dollárt óhajtanak megtakarítani. E rendszer előnye az hogy ezzel megelőzhetik a postaszemélyzet nagyobb mérvű létszám csökkentését. Ez a sajtóságos kényszer takarékoság tulajdonképen az ipari munkásságnál már hosszabb idő óta gyakorlatbavett 5 napos munkahétnek a postaszemélyzetre való kiterjesztését jelenti s tulajdonképen a járandóságok $8\frac{1}{3}\%$ -os lesszállítását jelentette. Ugyanekkor azonban az amerikai postaalkalmazott heti munkaóráink számát 48-ról 44-re szállították le kongresszusi határozattal, ami viszont 7 millió dollár kiadási többletet jelentett a postánál.

A belföldi levéldíjak emelése ilyen viszonyok között elkerülhetetlenül vált. 1932. július 1-től kezdve a belföldi 20 grammos levél díját 2-ről 3 cent-re emelték s ebből kb. 100 millió dollár bevételi többletre számít az amerikai posta. Ez a

díjemelés — amint azt Amerika 2 legjelentékenyebb városában tartott statisztikai adatgyűjtés igazolta — jelentősebb csökkenést csupán a helyi forgalomban hozott. Éppen ezért, — a külföldi igazgatóságok példájára — a helyi forgalomban külön díjszabás bevezetését tervezik. Hasonlóképen jelentős díjemelés történt — a 2 utolsó távolsági díjövltől eltekintve — a csomagdíjszabásnál is.*

Érdekes az évi jelentésnek az az adata, amelyben a családok és szédelgők által postaküldeményekkel elküldött visszafelések megelőzése érdekében kifejtett tevékenységről számol be az amerikai posta.

Amerikában úgy látszik, még az itthon megszokott szédelgési lehetőségeket jóval meghaladó mértéket ölt a nagyközönség hiszékenységet kihalozó hirdetések és levelek, postaküldemények küldözgetése, melyekben új petróleumkutató, vagy bányanyitást, esetleg valahol elásva levő kincs előkeresésére alapított társaságokba való belépésre igyekeznek embereket megnyerni. Idetartozik értéktelen, az orvoságoknak és csodaszereknek ajánlgatása potom árért. — továbbá jóslások és szerencsemondók szédelgésai.

Az amerikai posta igen határozott és gyökeres orvoslási módot alkalmaz ilyen szédelgőkkel szemben. Nevezetesen az ilyen közismert egyének neveit, címeit a hivatalos lapban közli azzal a határozott utasítással, hogy a megadott címre semmiféle postaküldeményt, pénzküldeményt még a nyomtatványokat is a címzettnek kézbesíteni nem szabad, hanem azokat a tiltó rendelkezésre hivatkozással vissza kell küldeni a feladónak. Ezzel a rendelkezéssel az évi jelentés szerint az amerikai posta évenként milliókat takarít meg a közönség legszegényebb és talán ezért is leghiszékenyebb rétegeinek. (Revue des Postes 1933. 2.) (k. j.)

Németország. A német posta igazgatótanácsa március 30-án tartott ülésén a következő üzletszabályzati változásokat engedélyezte:

1. A portós csomagoknál 10 pfennig pótdíjnak felszámítását 5 kg-os súlyhatárig eltörölte.

2. Belföldi forgalomban a kézi bélyegzőlenyomattal előállított szöveget is nyomtatványdíjszabás mellett fogadja el a német posta.

3. A változott gazdasági helyzetre tekintettel a címezetlen nyomtatványok legkisebb darabszámát helyi forgalomban 100-ról 50-re, távolsági forgalomban 500-ról 100-ra szállította le, hogy ezzel a kereskedelemnek alkalmat adjon ez olcsó üzletszerző lehetőség kihasználására.

4. Postaküldemények utánküldésére vo-

natkozó rendelkezések érvénye egy év elteltével önmagától megszűnik. A rendelkezést tehát egy év múlva meg kell újítani.

5. Állami hatóságok és szervek jövőben a csomagokat terhelő postai díjakat is visszaháríthatják a feladóra, s ezeket a posta a címzett hatóság által megjelölt feladótól hivatalból hajtja be.

6. A személyforgalom emelése céljából újabban a német posta a férőhely arányában kerékpároknak és összecsucskható gyermekocsiknak gépkocsikon kézizipodgyásként való szállítását is megengedi.

7. A csomagkézbesítőknél feladott csomagok külön díjat darabonként 20 pfennigről 10-re szállították le. Viszont az időntűli küldemények díja 30 pf. helyett 20 pf.-re csökkent. Hasonlóképpen leszállították a csomagok fekbérét naponként és darabonként 15 pf.-ről 10 pf.-re; a fekbér címén egy küldeményre kiróható legnagyobb összeget pedig 4 márkáról 2 márkára, végül a hitelezett postadíjak után számítható kamatot minden megkezdett márka után 2 pf.-ről 1 pf.-re szállították le, havi 50 pf. díjminimummal. (Pw. 1933. 14.) (k. j.)

A birodalmi postaminiszter felhatalmazta a kerületi postaigazgatóságokat, hogy a politikai pártok s egyéb nemzetvédelmi alakulatok jelvényeivel ellátott levélpostai küldeményeket, különösen pedig ilyen választási nyomtatványokat a jövőben akadálytalanul fogadjanak el postai szállításra. Az idevonatkozóan 1931. őszén kiadott tiltórendeletek tehát érvényüket veszítették. (Pw. 1933. 13.) (k. j.)

Utóbbi időben mind gyakrabban emlegetik szakkörök is a birodalmi német posta és a német államvasutak egyesítésének tervét. E két állami szállítótársulat egyesítésének legkomolyabb jogi akadálya az a tény, hogy míg a birodalmi posta állami szerv, addig a német vasutat — legalább egyelőre — nemzetközi ellenőrzés alatt álló magánvállalkozásként kezelik. Mint-hogy azonban a jóvátételek megszüntetéseével a német államvasutak is közeljövőben felszabadulnak a nemzetközi ellenőrzés alól és eredeti jogi helyzetüket visszazapják, az egyesítésnek ez az akadálya közeljövőben elhárul. Most azután a szakkörök a kormányzat elé javaslatot terjesztettek elő, amelyben a következő érvekkel alátámasztva küzdenek az egységesítés gondolata ellen:

Eszerint e két, céljaiban is ellentétes állami szállítási vállalat egységesítés révén közel egymillió főből álló személyzetet számlálna. A birodalmi posta felelős vezetői kizártnak tartják, hogy egyetlen ember hosszabb időn keresztül vállalhatná

felelőssége tudatában e két hatalmas intézménynek egységes vezetését, értve a vezetés alatt azoknak a szervezeti és közgazdasági kérdéseknek megoldását is, amelyek e két intézmény egységesítésével előtérbe kerülnek. A közgazdasági élet legutóbbi időben maga szolgáltatott példát arra, hogy túlméretezett vállalatok egy bizonyos határon túl szükségszerűen összeomlanak, ha azok fennmaradása egyetlen ember munkabírására van alapítva. Egyébként is a birodalmi német posta büszkén hivatkozhat 53 éves multjára, amely alatt mindazokat az üzemi és szervezeti reformokat önként és kellő időben végrehajtotta, amelyeket az egészséges és gazdaságos üzemvezetés idők folyamán szükségessé tett. Ez igyekezetének sikerét legjobban bizonyítja az a tény, hogy a mai súlyos gazdasági helyzetben is a birodalmi posta az, amely aránylag feltűnő nagyszegű feleslegeket szállít be évről-évre a birodalmi pénztárba. Ezért egyenesen államgazdasági szempontok teszik kívánatosná a birodalmi posta és a vasutak mai önállóságának zavartalanul való fenntartását és az egyesítés egyoldalú gondolatának a napirendről való végleges levételét. (Pfltt. 1933. 7.) (k. j.)

A német posta a legutolsó lipcei nemzetközi vásáron a vásárt látogató közönség levélbélyeg szükségleteinek előnyösebb kielégíthetése céljából mozgóbélyegárusokat rendszeresített, akik a dohány és szivarok, továbbá élelmiszerárus kartársaik mintájára, nyakukba akasztott ládikóban hordták szét a közönség által leggyakrabban használt levélbélyegeket és egyéb postai értékcsikket, s kínálták megvételre. Egy mozgó árús 200 márka értékcsikk készletet hordott magánál, amelyet napközben a szükséghez mérten kiegészített a nemzetközi vásárban felállított postahivatali kirendeltség főpénztáránál. Az altiszt szíjra akasztva hordta vállain a 8 cm. magas, 50 cm. széles, és 35 cm. mély ládikát, amely a közönség felé néző oldalán sárgára lakkozva, fényezve „Postai értékcsikk” felírást viselt. A mozgó bélyegárusnak a kiállítás egész területén szabad mozgási lehetőséget biztosított a vásár rendezősége. A mozgó bélyegárusítással a német posta lehetővé tette, hogy a helyhez kötött árúsítók is a nap minden szakában hozzájuthassanak postai értékcsikkhez és így levelezésüket napközben is feladhassák. A vásár közönsége, de különösen a kiállítók nagy megértéssel fogadták a német posta újítását, viszont a német posta se fizetett reá a gondolatra, mert a mozgóárusok naponként jelentékeny értékű bélyegkészletet adtak el. (D. W. Z. 1933/12.) (k. j.)

Az „Archiv für Post und Telegraphie“ című német szaklap novemberi számában érdekes összefoglalást közöl azokról a tudori értekezésekről, melyeket a tudorjelöltek a különböző német egyetemeken benyújtottak.

Ez összeállítás 430 értekezésről tud, melyet 1871. óta a birodalmi német posta alapítása óta nyújtottak be. Közülük 190 az utolsó 10 évre esik.

Ez értekezések kb. fele jogi kérdésekkel foglalkozik; 41 a postaszolgálattal, 96 a távközlő szolgálattal; közötté 50 a rádió köréből választotta tárgyát; postatörténeti kérdéseket 18; pénzügy-politikai kérdéseket pedig 33 értekezés tárgyal; s mindössze 17 értekezés foglalkozik a német posta személyzeti, szociálpolitikai, jóléti és szervezeti problémáival. (D. V. Z. 1933. 9.) (k. j.)

Az osztrák rádióhírmondó új tervei. Az osztrák rádióhírmondó társaság a Ravag, a rádióhírmondó nagyarányú fejlesztésével foglalkozik, melyet két éven belül kívánnak megvalósítani s mellyel kapcsolatban 85 millió ar. frankot óhajtanak befektetni.

A terv szerint Vorarlbergben adóállomást építenek, azonkívül a meglévő állomásokat is mind át akarják alakítani, új mikrofon typut rendszeresítenek s Bécsben új rádióhírmondó palotát is építenek. (J. T. 1933. 3.)

Az angol rendőrökét rádiótávbeszélő készülékkel szerelik fel. Az angol rendőrhatalóságok elhatározták, hogy a brit rendőrszemeket hordozható rádiótávbeszélő készülékkel szerelik fel. Az elhatározásra azok az eredményes kísérletek adták meg a lökő erőt, melyeket e készülékekkel Brightonban folytattak.

A fentalálók többféle készülékfajta terjesztettek a hatóságok elbírálása alá. Az a készülék, mely a célnak leginkább megfelelni látszott, doboz alakú, hossza 15 cm. szélessége 10 cm., magassága 7 cm. s a rendőrök gallérjának zsebében könnyen elhelyezhető. A szolgálatot teljesítő rendőrszemet úgy városi őrhelyén, mint a környéken végzett portyázó útján a központi állomás a készülékben gerjesztett csengetés útján figyelmezteti, hogy mondanivalója van számára. A csengetésre a rendőr kiveszi a készülékből a sisak alakú fejhallgatót s meghallgatja a neki szánt utasítást. Kedvező vételi körülmények esetén a készülékkel még 50 kilométeres körzetben is jó érthetőség mellett lehet venni. Ily módon ezután lehetséges lesz az összes szolgálatban levő rendőrszemeket az angol főváros területén elkövetett bűntényekre figyelmeztetni, tervezett gyilkosságokat esetleg megakadályozni,

illetőleg a talán már autón menekülő banditák útját elvágni stb. Az órszemes rendőrököt ily módon nemcsak a központi rendőrségi rádióállomás, hanem a mozgó rendőrségi adóállomások is bármikor felhívhatják és elláthatják a szükséges utasításokkal. (J. T. 1933. 3.)

Angliában a légijárműveknél kötelező a rádióállomás. Az angol légügyi miniszter elrendelte, hogy ezután egy repülőgép sem hagyhatja el a légikikötőt, ha fedélzetén nincs rádióállomás. Ez a tilalom arra az esetre is fennáll, ha a rádióállomás hibás.

Az Egyesült Államok kikötőiből szintén nem távozhatnak el az olyan járművek, melyeken nincs rádióállomás, illetőleg az nincs kifogástalan állapotban. (J. T. 1933. 3.)

Az American Telephone and Telegraph Company is gyengébb üzleti eredményt mutatott fel. 1932-ben ugyanis a hatalmas északamerikai társaság 194.400.000 dollár netto bevételt ért el az 1931. évi 258 millió dolláros netto bevétellel szemben, ami 63 milliomos csökkenésnek felel meg. A visszaesés legnagyobb részét annak a körülménynek volt tulajdonítható, hogy a Western Electric társaság, melynek az A. T. T. egyik főrésztvényese, nem fizetett osztalékot. Az A. T. T. e mellett 1932-ben 1 millió 596.765 távbeszélő előfizetőt veszített. 1933 januárjában az előfizetők számának csökkenése újabb 100.000 állomásra rúgott, úgyhogy a társaság 1933. évi üzleti eredménye előreláthatólag még az 1932. évinél is sokkal gyengébb lesz.

Az amerikai távbeszélő dekonjunkturáját bizonyítja az is, hogy a Bell Telephone of Canada társaság az elmúlt évben eddigi 7 dolláros osztalékát 6 dollárral szálította le. A amerikai gazdasági pangás különben más távközlési vállalatoknál is erősen s felette kedvezőtlenül befolyásolta az üzleti eredményt. Így a Radio Corporation of America 1932-ben 1.133.568 dollár veszteséggel zárta mérlegét, míg 1931-ben még 788.903 dollár netto nyereséget tudott felmutatni. Az International Telephone and Telegraph Corporation ugyancsak így állott 1932-ben, mert mérlege 3.981.171 dollár veszteséggel zárult az 1931. évi 7.654.001 dollár nyereséggel szemben. (J. T. 1933. 3.)

Spanyolországban is megszervezik és szabályozzák a rádióhírmondót. A spanyol távközlés vezérigazgatója a rádióhírmondó megszervezését és szabályozását tárgyaló javaslatot terjesztett kormánya elé, mely a rádió felszerelési tárgyakra bélyegekből lerovandó illetéket állapít meg. A bevöve-rendezések után havi 0,50, 1,2 és 5 pezta előfizetési díjat fog kelleni fizetni. E díjak nagysága a vevőkészülékek különböző fajai szerint változik. A legmaga-

sabb előfizetési díjat a nyilvános helyiségekben berendezett vevőállomások után fog kelleni fizetni. Ez az új szervezet adja majd a pénzügyi alapját a megépítendő központi rádióhíradó adóállomásnak, valamint a hat vidéki spanyol adóállomásnak is, melyeknek üzemét a spanyol állami igazgatás fogja ellátni. Ezzel szemben a művészi és műsorrészt magántársaságra bízzák. Az eziránti engedélyt versenypályázat eredménye alapján fogják az arra legalkalmasabbnak talált ajánlattevőnek kiadni. (R. J. J. 1933. jnr.—mar.)

A francia távbeszélő kedvező pénzügyi eredményei. A francia postaminisztérium által kiadott „Bulletin d'Informations, de Documentation et de Statistique“ f. é márciusi száma szerint a távbeszélő üzem

kivételt képez a távközlés többi üzemeinek kedvezőtlen pénzügyi eredményeivel szemben. A gazdasági válság ezt sem kímélte meg, azonban forgalmának fejlődését legfeljebb csak lassítani tudta. Az 1931. év pénzügyi eredményei ennek dacára 115 millió fr. frankkal haladják meg a megelőző évet, mely összegből 81 millió frank bevételi többletet a forgalom emelkedésének javára lehet betudni. E tekintetben a távbeszélő az az egyetlen üzem, mely e címen bevételi többletet tudott felmutatni s egyúttal ez az egyetlen francia üzem is, mely a legutolsó költségvetési év végén 25 millió fr. frank tiszta hasznot hozott.

A francia távbeszélő által a legutolsó években befutott pénzügyi karriert különben az alábbi számok is megerősítik:

	Beszélgetési díjakból befolyt millió frc.	Előfizetési díjakból befolyt millió frc.
1925-ben	228	158
1926-ban	369	192
1927-ben	446	257
1928-ban	522	268
1929/1930. költsv. évben	760	363 (15 hónap)
1930/1931. költsv. évben	696	315
1931/1932. költsv. évben	771	336

E bevételek kétségen kívül a berendezések ama nagymérvű fejlesztésének köszönhetőek, melyeket a francia pénzügyi törvények engedélyeztek.

Újítás a bécsi távbeszélő forgalomban. A bécsi távbeszélő forgalomban a f. é. május hó elején az osztrák postavezérgazgatóság által engedélyezett újítást rendszeresítene, mely a távollevő távbeszélő előfizetők számára lehetővé fogja tenni, hogy a felhívóknak tudomására hozzák azt az órát, melyben velük majd beszélni lehet. E közlés harangjelzés útján történik, mely a délelőtti órák számát 1—12-ig terjedő egyszerű harangjelzéssel, a délutáni órák számát pedig 1—12-ig menő kettős harangjelzéssel adja. Délelőtt nyolc órát ezek szerint 8 egyszerű harangjelzéssel, délután 5 órát pedig 5 kettős harangjelzéssel közli a felhívóval. A harangjelzés közönséges hívó-jelzés előzi meg.

A harangjelek leadása különleges berendezés, az ú. n. „Rückkunfmelder“ (visszatéréstjelző) útján történik, melyet egy kézmozdulattal bármelyik tetszőleges jeladásra be lehet állítani s melyét vagy hozzá lehet szereltetni a távbeszélő készülékhez, vagy kapcsoló dugóval alkalomról alkalomra lehet ahhoz hozzákapcsolni. A berendezés azonkívül azt is mutatja az előfizetőnek, hogy távollétében hányszor hív-

ták fel. A készüléket az előfizetők nem vétel, hanem bérlet útján szerezhetik meg. Az újítás főleg a magánosok és a kis üzlettulajdonosok számára bír fontossággal, kik a távbeszélő készülékeknel nem tarthatnak állandó beültetést, értéket jelent azonkívül még az olyan előfizetők számára is, kik otthon vannak ugyan, de a nap bizonyos részében nem akarják, hogy őket távbeszélőn zavarják. (T. P. 1933. 6.)

Franciaország rádióhíradó tervei. Franciaország 1933. év végéig a következő rádióhíradó adóállomásokat kívánja megépíteni: Paris (120 kilowatt), Lyon (90 kilowatt), Toulouse (120 kilowatt), Lille (60 kilowatt), Rennes (120 kilowatt), Marseille (60 kilowatt), La Brague (60 kilowatt). (T. P. 1933. 5.)

Jugoszlávia rádióhíradó tervei. Jugoszlávia 1933-ban Belgrádban új 40 kilowattos adót akar építeni s a mostani belgrádi 25 kilowattos adót Szabadkára kívánják áthelyezni, ahol az mint relais állomás fő működni. Új 8 kilowattos adót akarnak Úszkubben építeni, viszont a régi zágrábi adó helyébe a horvát fővárosban modern 20 kilowattos adót építenek, a régi zágrábi adót pedig Dalmáciában, Spalatonban állítják fel. T. P. 1933. 5.)

Dr. Havas Ferenc.

HIREK.

Nouvelles.

Főszerkesztő változás. Kereskedelemügyi m. kir. miniszter Ur Ónagyméltósága folyó évi április hó 8-án 79.907/X—1, 1933. szám alatt kiadott rendeletével dr. Alkér Sándor postafőigazgatót, a „Magyar Posta” főszerkesztő állásától saját kérésére felmentette s a főszerkesztői teendőkkel Dr. Forster Károly postaigazgatót bízta meg.

Dr. Alkér Sándor m. kir. postafőigazgató, a postavezérigazgatóság 2-ik ügyosztályának vezetője, lapunk főszerkesztője március végével nyugalomba vonult.

Dr. Alkér Sándor 1872. március hó 16-án Kiskunfélegyházán született. A postatiszti tanfolyamot az 1892/93. tanévben végezte s 1893. évi augusztus hó 16-án gyakornokká neveztetett ki. Fokozatos előmenetel után 1926. februárban postafőigazgatóvá neveztetett ki.

Közigazgatási szolgálatát 1901-ben a budapesti postaigazgatóságnál kezdte meg, 1903-ban a budapesti főposta irodájának lett a vezetője, 1912-ben a budapesti postaigazgatóság 6. ügyosztálya vezetőjének helyettesítésével, 1916-ban pedig a helyi biztosítói teendőkkel bízott meg s ugyanekkor a cenzuraügyek előadója lett. E minőségében szerzett kiváló érdemeinek elismerésül a II-od osztályú polgári érdemkeresztet kapta.

1918. év végén a postaigazgatóság szervezeti és szociális, majd a kommunizmus bukása után előbb a vizsgálati, majd a postakezelési ügyosztálynak lett a vezetője, 1920-ban az akkor megindult racionalizálási és reform szervezési munkák elvégzésére a postavezérigazgatósághoz rendelték be, majd 1922-ben a szakoktatási csoport vezetését bízták rá, 1924. évben megbízást kapott a m. kir. posta betegségi biztosító intézetének megszervezésére, amelynek ügyvezető alelnöke lett. Ebben a minőségében nagy része volt a megbízottító intézet első, majd a mostani központi rendelőjének megalkotásában és berendezésében, a Vörös Kereszt kórház bérbevitelében és fejlesztésében, nemkülönben a budafoki tüdőbetegkezelő intézet megszervezésében és berendezésében.

1925. december 1-én a postavezérigazgatóság 2-ik ügyosztályának vezetésével bízott meg. E beosztásában nagy érdemeket szerzett a magyar posta költségvetéseinek rendbentartásában, s a posta önálló jogi képviselőjének megalapozásában.

1927. év végén a „Magyar Posta” főszerkesztésével bízott meg. Kereskedelemügyi miniszter Ur 79.907/X—1, 1933.

számú leiratával, a lap szerkesztése és a kezdet nehézségein való átsegítése körül több éven át kifejezett működéséért köszönetét nyilvánította.

Dr. Alkér Sándor főigazgatót bárhova állította a vezetőség bizalma, mindig a legkiválóbb tisztviselők közé tartozott és társai közül szaktudásban és munkakészségben mindig kiűnt.

Mint a pénzügyi osztály vezetője, természetesen gyakran került olyan helyzetbe, hogy nem lehetett minden kívánságot teljesíteni. Emiatt sokan kritizálták is munkáját. Köztudomású azonban, hogy az állambáztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében kiadott takarékosági intézkedések végrehajtása parancsoló szükség volt. Erős küzdelmet folytatott a személyzet érdekében s nem rajta mult, ha a célt nem mindig, vagy nem egészen érte el.

Képességeit nemcsak a gondjaira bízott ügyosztályban juttatta érvényre, hanem szabadidejének minden percét a köznek szentelte.

Igen értékes és eredményes munkát fejtett ki, mint a postaházak építési bizottságának, a távbeszélőhálózat felügyelőbizottságának, a posta üzemijutalék bizottságának és a postatisztképző tanfolyam felügyelőbizottságának tagja. Hathatósan és sikerrel védte a m. kir. posta érdekeit mint a postatakarékpénztár felügyelő-, ellenőrző- és javasoló bizottságának, nemkülönben mint a Pénztézeteki Központ felügyelő bizottságának tagja is.

Mint a „Magyar Posta” főszerkesztője, lapunkat elismert színvonalra emelte s a posta kulturális életének egyik legjelentékenyebb tényezőjévé tette.

Meleg szeretettel veszünk búcsút dr. Alkér Sándortól. Adjon a Mindenható Isten neki jó egészséget és hosszú életét, hogy a jól elvégzett hivatalos munka után a társadalmi életben sokáig élvezhesse példaadó munkásságának gyümölcseit.

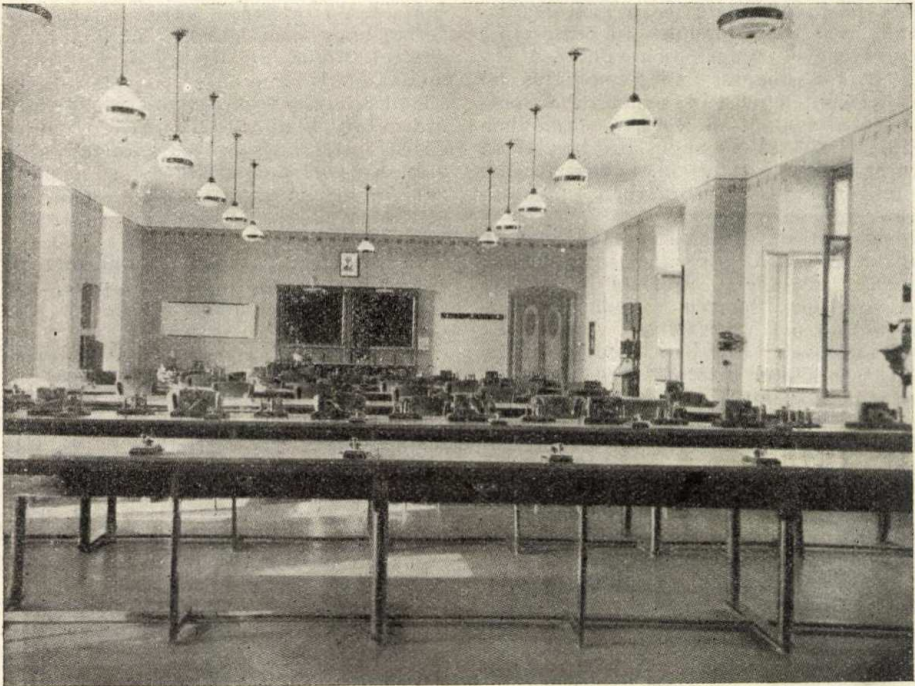
A soproni kiadói tanfolyam új tanterme. Sopronban, a postaigazgatóság székelyén szervezett 12 hetes postakiadói szaktanfolyamok helyisége az utóbbi években a hallgatók nagy száma miatt szűknek bizonyult. Az eddigi Morse táviró gépterem 18 × 9 méteres, hatalmas, két oldalról megvilágított, külön lépcsőfeljáráttal rendelkező helyisége, a koncentrációs táviró váltó felállítása folytán megürült és a tanfolyam tanterméül önként kínálkozott. Mivel a tanterem berendezéséhez szükséges, alábbi részletezés szerinti

bútorok és berendezési tárgyak, részben a régi tanteremben, részben a győri, veszprémi, szombathelyi és soproni táviróhivataloknak koncentrációs táviró váltóval való felszerelése folytán teljes egészükben rendelkezésre állottak, a nagyobb befogadó képességű tanterem berendezésének anyagi akadálya sem volt.

Iskola-asztalokul a Győrött és Sopronban felszerelve volt különleges — másra alig használható — egyenként 8 fiókos táviró gépasztalok használtattak. (6 drb.)

bejárataul szolgál. A hallgatóság bejárata a mellék lépcsőházzal, a terem ellenkező végén van. A melléklépcsőház I. emeleti tágas pihenője ruhatárnak van berendezve.

Hogy a tanterem az elméleti órákon túl, a gyakorlati táviratozásnak Morse gépeken való elsajátítására, a táviró és távbeszélő kezelés, valamint a gép és kapcsolástan oktatására, továbbá ugyanezekből a gyakorlati vizsga letételére is alkalmas legyen, a következő táviró és távbeszélő berendezéssel lett felszerelve:

1. ábra.

Az előadó emelvényen a meglévő két falifeketétablát és előadói asztalul a soproni volt ellenőri, nagyobb méretű íróasztalt helyeztük el.

A tanterem megvilágítására megfelelő elrendezésben a terem eredeti 13 darab „Indra” lámpája szolgál. Az előadói asztal megvilágítására 1, a tanulóasztalokhoz pedig 2—2 együtt kapcsolható lámpa szolgál.

A terem általános elrendezését az 1. ábra tünteti fel.

A képen látható ajtó a postapalota I. emeleti folyosójára nyílik és az előadók

I. Táviró.

Bemutatásra szolgál egy szabványos távirógépasztal, egy géprendszerre, teljes felszereléssel. Az iskolaasztalok felszerelése a következő:

A páratlan asztalokon (I., III. és V.) adásra és vevésre is alkalmas 8—8 géprendszer van, még pedig az I. és V. asztalokon jelfogó, Kiss f. írógép és billentyű, a III. asztalon pedig Hollós f. írógép és billentyű. A páros számú asztalok (II., IV. és VI.) csak adásra vannak berendezve 8—8 billentyűvel. Ilyenformán adásra 48 (6 × 8) munkahely áll rendelkezésre, ezek

közül 24 vételre is alkalmas. Az előadói asztal toldalék részén pedig körözvénnyel adásra átalakított géprendszer van felszerelve.

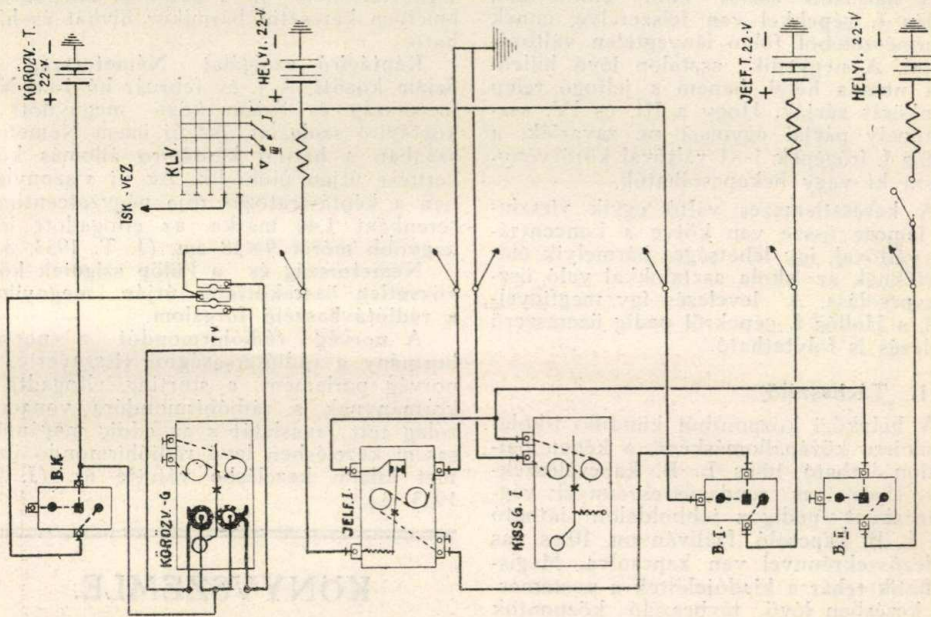
A felsorolt géprendszerek kapcsolása a 2. ábrán látható és azokon a Morse táviratozás oktatásának haladása szerint a következő gyakorlatok végezhetők:

1. Az egész berendezésnek a táviró gépterem (a szomszéd helyiségben) 100-as telepeltetőjén való feszültség mentesítése esetén, a 48 billentyű mint gyakorló bil-

sakor a B. I. billentyűn való játék a saját írógépen is látható.

Áramkör: Telep — B I — Jf I — föld.
Helyi áramkör: Helyi telep — Jf I — Kiss f. írógép I — föld.

4. a) Az előadói asztalon lévő keresztlemezes váltó függőleges lemezeire az írógépes asztalok I—I vezetéként (I., III., V.) vannak rákapcsolva, a vezetékre az illető asztal munkahelyei pedig párhuzamosan. Ha a körözvénnyel teletet bekapcsoljuk és a keresztlemezes váltón a megfe-

2. ábra.

lentyű használható, a kéztartás, a jelek, betűk stb. együttes vagy külön-külön való gyakorlására.

2. A helyi telep bekapcsolása után a páros asztalok billentyűiről való adás a páratlan asztal fedezett munkahelyén vehető. A két asztal egymás mögötti munkahelyei végállomásként vannak kapcsolva.

Áramkör: Föld-telep-billentyű II-írógép I-föld.

Helycserével 24—24 munkahelyen majd az adás, majd a vétel gyakorolható.

3. A jelfogó telep-csoport bekapcsolá-

lő, vagy mindhárom dugót bedugjuk, akkor az illető, vagy mindhárom asztal írógépeire körözvénnyel jelek adhatók.

Áramkör: föld — telep — billentyű K — keresztlemezes váltó I lemez — billentyű I nyugalmi helyzete — jelfogó I — föld.

Helyi áramkör: helyitelep — jelfogó I — írógép I — föld.

b) A körözvénnyel billentyűvel párhuzamosan fekszik és a helyett a telepeltetővel bekapcsolható, a hívójel és körözvénnyel adásra berendezett írógép.

Áramkör: föld-telep-körözvénnyel adó-te-

lepváltó-keresztlemezváltó- és tovább min 4. a) alatt.

Aramforrásul a táviró accumulator-telep egy-egy 22 voltos telepcsoportja szolgál. Külön-külön fesz. csoport szolgál helyi, jelfogó (vonal) és körözhvény települ, hogy a berendezés használaton kívüli részei mindig feszültség-mentesíthetők legyenek. A szükséges feszültség-redukció céljából előtét ellenállások vannak bekapcsolva a helyi és jelfogótelep vezetékbe.

Az egyes asztalok többi munkahelye (2—8.) párhuzamosan van kapcsolva az 1. munkahelyhez. Az elágazási helyek az ábrán nyílakkal vannak jelölve.

A harmadik asztal mint említettem, Hollós f. gépekkel van felszerelve, ennek a természetéből folyó lényegtelen változásokkal. A negyedik asztalon lévő billentyűk nem a helyi, hanem a jelfogó telep áramkörét zárják. Hogy a III. és IV. asztalműhely párijai egymást ne zavarják, a Hollós f. írógépek 1—1 váltóval körözhvény-adásra ki vagy bekapcsolhatók.

A keresztlemezes váltó egyik vízszintes lemeze össze van kötve a koncentrációs váltóval, így lehetséges bármelyik élő-vezetéknek az iskola asztalokkal való összekapcsolása. A levelezés így megfigyelhető, a Hollós f. gépekről pedig üzemszerű levelezés is folytatható.

II. Távbeszélő.

A helyközi központból kiinduló iskola-áramkörre középállomásként, a képen baloldalon látható 10-es L. B. kapcsolószekrény, 15-ös vas rendezőszekrényel; végállomásként pedig a jobboldalon látható 5-ös L. B. kapcsoló, faállványon, 10-es vas rendezőszekrényel van kapcsolva. Megismerhetik tehát a kiadójelöltek a postameszteri kezelésben lévő távbeszélő központok típusos berendezéseit, hiszen a 25-ös és 100-as kapcsolók elvileg a 10-es kapcsolóval megegyeznek, másrészt úgy a közép, mint végállomásként kapcsolt központok kezelése is gyakorolható.

A központokhoz a tanterem oldalfalain 1—1 újabb szabványú, legújabbszabványú, Egyesült f. fali és egységes típusú, az előadói asztalon pedig I szabványos asztali készülék van bekapcsolva. A berendezett kis- és nagyfeszültségű, valamint CB. készülék biztosítók egészítik ki. U. n. szab-

ványos fali készülék (88 a) nem szereltett fel, mert ezek a kerületben fokozatosan kiküszöböltetnek. A felszerelt készülékek a rovarciszszámot és szabatos leltári elnevezést feltüntető táblákkal vannak ellátva, hogy meg legyen könnyítve az LB. központokhoz kapcsolt előfizetői állomások felszerelésének megismerése is.

Mikrofon-teleppel a kapcsolók és készülékek általában csak a tanfolyamok idején lesznek ellátva. Az előadói asztalon lévő asztali készülék azonban az accumulator telepről kap a mikrofon táplálására szükséges állandó feszültséget és egy repülő zinnórral — a 10-es kapcsolón — állandó összeköttetésben van a helyközi központtal, amelyen keresztül bármikor hívhat és hívható.

Képtáviró szolgálat Németország és Sziám között. A f. év február hó 1-én Németország és Sziám közt megnyitott a képtáviró szolgálat. Az új üzemi Németországban a berlini képtáviró állomás közvetítése útján működik. Az új viszonylatban a képtáviratozás díja négyzetcentiméterenként 1.40 márka, az elfogadott legnagyobb méret 9×18 cm. (J. T. 1933. 3.)

Németország és a Fülöp szigetek közt közvetlen összeköttetés útján megnyitott a rádiótávbeszélő forgalom.

A norvég rádióhírmondót a norvég kormány a rádiótársaságtól visszavette. A norvég parlament, a storting, elfogadta a kormánynak a rádióhírmondóra vonatkozólag tett javaslatát s az eddig magántársasági kezelésben lévő rádióhírmondó üzemet állami kezelésbe vettette át. (J. T. 1933. 3.)

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

„Le Secret télégraphique et sa protection“ (A táviró titok és védelme) címen Dr. Meyer V. tollából a Bossard kiadócégnél Párisban szakmunka jelent meg, mely szintén üttörő a maga nemében, mert a távirattitok védelméről mindeddig külön szakmunka még nem jelent meg. A külalakjában is rokonszenves munka értékes tanulmánnyal gazdagítja a táviró eddigi irodalmát. (R. J. I. 1933. jan.—mar.)

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.

Osszehasonlító kimutatás a m. kir. posta 1931., 1932. és 1933. évi forgalmáról.

Év	Hó	F e l a d á s								L e a d á s					Távíró		T á v b e s z é l ő												Rádió vevő-berendezések száma	Hó	Év	
		Ajánlott küldemények	Érték-levelek és érték-dobozok	Betét, kézi és csomagok	Posta- (utánvételi és megbízási) utalványok		Postatakarék és csekk befizetések		A Budapest 62. és 72. sz. postahivataloknál feladott közönséges levélpostai küldemények darabszáma	Ajánlott küldemények	Érték-levelek és érték-dobozok	Betét, kézi és csomagok	Posta- (utánvételi és megbízási) utalványok		Postatakarék és csekk befizetések		Felvett táviratok	Kézbesített táviratok	Kezdeményezett		Érkezett		Budapesti egységes hálózatban		Vidéken							
					darab-száma	összege pengőben	darab-száma	összege pengőben					darab-száma	összege pengőben	darab-száma	összege pengőben			darab-száma	összege pengőben	darab-száma	összege pengőben	az egész országban	közte Budapesten	az egész országban	közte Budapesten	távolsági beszélgetés	távbeszélő állomások (főállomások, fővezetők) száma				közvetlen (taxi, tűzijelző stb.) összeköttetések száma
1931	Május	954,128	45,880	879,216	820,774	136.067,686	1.447,497	181.305,441	14.033,974	1.014,623	50,470	947,942	823,047	140.417,935	286,345	83.165,953	223,625	283,492	354,395	103,234	341,888	102,053	46,994	2,090	9.386,231	223,501	77	19,683	1.219,608	13,445	322,342	Május
	Junius	982,796	43,216	823,587	802,333	132.511,521	1.389,501	146.259,264	13.956,453	1.017,014	46,213	853,579	800,057	130.314,327	283,195	74.662,826	242,512	293,715	420,539	105,643	411,242	106,596	47,265	1,894	9.383,615	228,283	77	19,666	1.287,290	13,437	320,365	Junius
	Julius	958,192	46,231	799,579	885,200	111.532,505	1.298,368	124.875,797	12.040,153	994,833	54,136	845,953	860,212	102.330,272	301,489	86.166,956	238,605	312,760	415,921	115,063	405,308	117,706	47,085	1,879	8.623,189	221,540	76	19,403	1.292,585	13,463	317,599	Julius
	Augusztus	895,962	48,691	720,914	832,172	66.257,885	1.302,472	178.692,645	10.648,033	955,253	55,800	752,406	829,527	72.007,893	282,111	83.212,395	243,289	305,301	393,144	118,552	386,303	121,711	46,808	1,883	7.813,329	239,545	78	19,310	1.203,295	13,653	314,980	Augusztus
	Szeptember	963,244	51,567	846,117	773,849	66.971,177	1.306,963	169.507,962	16.562,751	1.011,558	57,938	878,619	781,344	68.897,116	284,948	79.555,461	218,971	274,671	382,119	113,311	375,927	114,678	47,147	1,884	8.031,081	226,243	78	19,211	1.199,047	13,447	314,517	Szeptember
	Október	1.022,582	54,254	884,054	926,479	82.070,083	1.512,114	176.449,430	16.426,184	1.090,922	59,493	940,716	899,104	83.773,888	333,867	109.981,140	212,421	272,020	395,066	116,195	387,333	116,014	47,211	1,886	8.838,166	235,993	78	19,066	1.270,218	13,344	316,167	Október
	November	936,202	50,077	793,887	840,321	71.523,908	1.437,792	236.481,370	13.476,020	999,997	56,162	845,744	807,325	67.649,366	272,189	67.394,552	189,265	249,996	369,274	110,639	360,886	109,981	47,032	1,884	8,958,480	229,923	78	18,813	1.263,975	13,126	320,243	November
	December	934,351	46,603	987,530	879,701	71.893,971	1.520,432	177.056,738	14.731,615	979,613	54,589	1.028,428	881,106	76.811,754	348,998	101.741,238	186,295	244,777	351,397	108,029	337,521	105,040	47,095	1,877	8,945,196	217,232	78	18,647	1.208,671	13,003	325,032	December
	Január	883,093	39,832	665,482	761,557	69.541,194	1.278,101	126.224,369	13.257,314	943,188	48,325	698,248	785,776	63.476,155	271,825	62.939,740	149,986	210,486	299,043	94,888	289,064	92,138	46,950	1,871	8,936,708	208,269	78	18,513	1.167,015	12,904	332,553	Január
	Február	837,927	39,314	651,834	757,570	62.066,704	1.308,777	164.847,866	12.283,124	862,549	45,963	657,057	767,265	66.879,296	277,639	76.615,403	144,504	201,964	282,303	92,240	270,952	88,068	47,055	1,841	8,892,966	212,774	78	18,415	1.144,019	12,841	337,120	Február
Március	798,730	40,610	763,653	749,585	58.873,835	1.258,176	117.883,849	18.022,603	855,650	46,813	779,890	765,777	60.315,999	309,178	58.830,534	160,268	217,407	283,720	88,783	274,225	85,258	46,890	1,857	8,645,339	198,710	78	18,267	1.122,994	12,748	341,572	Március	
Április	799,213	38,430	669,585	876,341	66.615,270	1.250,232	115.131,980	15.350,399	841,634	43,682	689,009	772,465	68.333,197	303,196	93.800,625	160,749	216,301	305,041	96,777	293,629	89,686	46,885	1,856	9,074,149	217,639	78	18,117	1.165,770	12,753	341,093	Április	
Összesen:		10.966,420	544,705	9.485,438	9.905,882	995.925,739	16.310,425	1,914.715,711	170.788,623	11.566,834	616,584	9.917,591	9.773,005	1,001.207,198	3.554,980	978.066,823	2.370,490	3.082,890	4.251,962	1.263,354	4.134,278	1.248,929	—	—	105.528,449	2.659,652	—	—	14.544,487	—	—	Összesen:
1932	Május	741,120	37,370	706,427	713,265	63.830,813	1.233,292	152.416.547	11.918,721	782,222	40,793	727,014	733,980	62.885.733	247,582	46.149,574	171,729	232,669	297,596	94,779	288,791	91,497	46,907	1,854	9.268,914	217,963	78	18,030	1.121,557	12,889	337,462	Május
	Junius	749,238	37,217	672,075	722,693	58.679,822	1.245,729	130.682,163	11.381,035	781,247	40,205	692,595	729,862	58.823,164	280,238	65.220,453	179,483	236,603	311,125	101,631	299,243	96,863	46,800	1,858	9.185,702	216,780	79	17,978	1.158,692	12,927	332,695	Junius
	Julius	733,513	37,100	650,127	757,807	64.806,250	1.165,683	114.837,414	11.299,368	776,916	40,172	685,477	784,591	61.017,806	304,324	70.247,239	185,259	242,955	333,974	105,124	322,789	100,698	46,715	1,848	8.385,971	200,875	80	17,913	1.131,335	12,966	327,614	Julius
	Augusztus	720,168	42,659	657,040	753,792	66.164,979	1.232,017	150.329,690	10.768,519	754,773	46,179	658,070	771,563	71.549,288	272,450	67.873,232	201,995	257,186	340,214	104,191	327,302	100,298	46,664	1,858	7.584,548	200,046	80	17,882	1.081,752	12,980	323,120	Augusztus
	Szeptember	754,769	42,811	768,903	759,822	64.385,489	1.203,461	142.990,361	18.006,530	794,608	44,996	771,677	719,915	59.785,000	279,682	59.330,289	192,352	248,755	347,190	110,411	336,735	106,976	46,820	1,857	8.197,501	228.650	80	17,815	1.160,336	12,959	320,256	Szeptember
	Október	764,482	43,848	797,634	828,451	79.815,098	1.421,611	148.217,977	19.490,679	803,030	46,774	818,769	828,681	85.453,955	328,757	83.167,564	175,887	235,757	334,505	103,298	324,416	99,381	46,747	1,858	8.829,356	218,993	81	17,904	1.125,219	12,822	319,449	Október
	November	741,764	43,313	792,184	737,515	65.637,936	1.390,147	174.355,828	13.585,291	758,627	45,767	810,512	751,404	62.220,954	271,573	47.674,074	161,093	218,501	317,188	98,546	308,805	97,613	46,890	1,858	9.172,942	221,146	81	17,845	1.158,009	12,589	320,095	November
	December	763,957	41,894	949,114	833,085	68.094,777	1.522,639	154.235,234	15.526,082	784,388	46,643	979,430	844,908	76.461,742	348,995	71.454,528	154,467	216,115	288,917	92,335	280,582	89,501	46,884	1,854	8.836,772	211,490	81	17,717	1.108,021	12,517	321,976	December
	Január	733,092	37,449	643,853	731,889	65.659,063	1.357,335	120.712,981	13.045,437	757,598	40,387	647,931	745,671	56.511,737	293,302	44.706,727	136,849	198,557	259,645	83,005	251,824	77,795	47,400	1,830	8.614,827	295,353	79	17,118	1.040,338	12,439	325,099	Január
	Február	666,092	36,469	616,435	702,246	63.486,917	1.307,431	127.498,501	12.799,838	683,742	39,529	630,128	702,268	64.689,743	274,540	54.354,590	128,774	185,330	257,521	87,850	247,643	82,416	47,360	1,820	8.724,315	304,401	79	17,016	1.097,000	12,375	326,058	Február
Március	698,656	38,398	704,068	717,388	62.009,308	1.274,005	111.878,319	23.554,079	717,841	41,899	719,815	720,133	62.169,033	310,921	58.497,788	139,290	199,315	245,833	78,377	238,998	73,028	47,290	1,765	7.819,264	280,647	79	16,932	965,247	12,335	325,557	Március	
Április	632,568	34,715	689,921	694,995	48.364,068	1.263,221	113.556,779	12.881,522	659,233	37,859	712,092	756,971	60.134,789	301,290	59.006,457	133,336	190,360	253,028	87,989	245,265	82,474	47,282	1,771	8,788,912	320,703	79	16,852	1.039,684	12,356	322,163	Április	
Összesen:		8.699,419	473,243	8.647,781	8.952,948	770.934,520	15.616,571	1,641.711,794	174.257,101	9.054,225	511,203	8.853,510	9.089,947	781.702,944	3.513,654	728.682,515	1.960,514	2.662,103	3.586,736	1.147,536	3.472,393	1.098,540	—	—	103.409,024	2.917,047	—	—	13.187,190	—	—	Összesen:
Az 1931/32. évhez képest az 1932/33. évben.	több	—	—	—	—	—	—	—	3.468,478	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	257,395	—	—	—	—	—	—	több
	ke																															

1922' 62 10/12 19 13 50

Year	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
1910	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1911	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1912	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1913	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1914	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1915	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1916	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1917	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1918	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1919	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1920	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1921	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
1922	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000

1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922